

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ:

**Οι Μεταρρυθμίσεις
της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και
η Ελληνική Γεωργία**

Σπουδαστές:
Σαλονικιώτης Δημήτριος
Μαραγκός Αναστάσιος

Καθηγητής:
Παπαπετρόπουλος Πέτρος

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	6073
----------------------	------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή..... 1

Κεφάλαιο 1

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική της ΕΟΚ

<u>1.1 Για ποιους λόγους καθιερώθηκε η Κοινή Αγροτική Πολιτική.....</u>	4
<u>1.2 Οι τρεις βασικές αρχές της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.....</u>	6
<u>1.3 Το νομικό πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.....</u>	7
<u>1.4 Οι σκοποί της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.....</u>	9
<u>1.5 Η λειτουργία της ΚΑΠ (Η κοινή πολιτική των τιμών και η κοινή οργάνωση των αγορών).....</u>	11

Κεφάλαιο 2

Οι εξελίξεις στο χώρο της Ευρωπαϊκής Αγροτικής

Πολιτικής κατά τη χρονική περίοδο 1958-1990

<u>2.1 Η Συνθήκη της Ρώμης.....</u>	16
<u>2.2 Το σχέδιο Mansholt κατά την συνδιάσκεψη της Stressa.....</u>	18
<u>2.3 Σημαντικές αλλαγές στο έδαφος της Ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής λίγο πριν το Γύρο της Ουρουγουάης.....</u>	32

Κεφάλαιο 3

Η πολιτική που ακολούθησε η ευρωπαϊκή γεωργία κατά τη

δεκαετία του '90

<u>3.1 Οι διαπραγματεύσεις για τη γεωργία στον γύρω της Ουρουγουάης.....</u>	37
--	----

<u>3.2 Μεταρρυθμίσεις MacSharry (1992-1996)</u>	43
---	----

Κεφάλαιο 4

Πρόγραμμα Δράσης "Agenda 2000"

<u>4.1 Εισαγωγή</u>	49
<u>4.2 Για μία ισχυρότερη και διευρυμένη Ένωση</u>	50
<u>4.2.1 Η μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής</u>	52
<u>4.2.2 Η μεταρρύθμιση της διαρθρωτικής πολιτικής</u>	54
<u>4.2.3 Οι εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις</u>	58
<u>4.2.4 Οι εξωτερικές δράσεις της ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής</u> ...	59
<u>4.2.5 Οι διοικητικές δαπάνες της Ε.Ε. (2000-2006)</u>	59
<u>4.2.6 Η πρόκληση της διεύρυνσης</u>	60

Κεφάλαιο 5

Η Ελληνική Γεωργία

<u>5.1 Εισαγωγή</u>	66
<u>5.2 Στόχοι στρατηγικής σημασίας</u>	67
<u>5.3 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006»</u>	72
<u>5.4 Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΠΑΑ) 2000- 2006</u>	75
<u>5.5 Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER PLUS</u>	77
<u>5.6 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2000-2006</u>	78
<u>5.7 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία Πληροφορίας 2000- 2006»</u>	79

Κεφάλαιο 6

<u>Συμπεράσματα και Διαπιστώσεις</u>	81
<u>BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	84

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο αγροτικός τομέας (γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία) είναι από τους πιο ζωτικούς τομείς της οικονομίας μιας χώρας, καθώς συμβάλλει στην ικανοποίηση βασικών βιοτικών αναγκών του πληθυσμού της και στην ανάπτυξη όλων σχεδόν των κλάδων της οικονομικής ζωής. Δυστυχώς όμως, στη σύγχρονη εποχή ο τομέας αυτός παρουσιάζει σοβαρά και οξύτατα ιστορικά, παραδοσιακά, διαρθρωτικά και τρέχοντα προβλήματα, γεγονός που καθιστά επιτακτική αναγκαιότητα την άσκηση μιας ενιαίας αγροτικής πολιτικής στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής ένωσης, προκειμένου να επιτευχθεί η ταχύρρυθμη ανάπτυξη και η αναζωογόνηση ενός τόσο σημαντικού κλάδου της οικονομίας.

Με τον όρο αγροτική πολιτική εννοούμε το τμήμα εκείνο της αγροτικής πολιτικής που ασχολείται με τα προβλήματα του αγροτικού τομέα και την ευημερία του αγροτικού πληθυσμού, μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων και των γενικότερων επιδιώξεων της όλης οικονομίας. Η αγροτική πολιτική δεν αντιμετωπίζει τα προβλήματα του αγροτικού τομέα από στατική και στενά τεχνική άποψη, αλλά από τη δυναμική και σύνθετη θεώρηση που επιβάλλει η έννοια της ευημερίας του αγροτικού πληθυσμού. Άλλωστε, όπως προαναφέρθηκε, ο αγροτικός τομέας είναι ένα οργανικό τμήμα της όλης οικονομίας, γι' αυτό και τα προβλήματά του και η ανάπτυξή του θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με σοβαρότητα και υπευθυνότητα στα πλαίσια της γενικότερης οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής μιας χώρας ή μιας κοινότητας χωρών, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

Στα ενδότερα (πλαίσια) λοιπόν της συγκεκριμένης εργασίας, ο αναγνώστης μπορεί να αντλήσει χρήσιμες και ουσιαστικές πληροφορίες σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα στα πλαίσια της κοινής

αγροτικής πολιτικής που εφαρμόστηκε από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και ενδιαφέροντα στοιχεία σχετικά με την πορεία της ελληνικής γεωργίας, όπως αυτή διαμορφώνεται με βάση τη στρατηγική ανάπτυξης που εφαρμόζεται από το Υπουργείο Γεωργίας.

Αναλυτικότερα στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται διεξοδικά οι λόγοι που οδήγησαν στην καθιέρωση της Κοινής Αγροτικής πολιτικής, οι βασικές αρχές πάνω στις οποίες στηρίχθηκε η όλη φιλοσοφία της, το νομικό πλαίσιο, οι σκοποί, οι μηχανισμοί και γενικότερα ο τρόπος λειτουργίας της.

Ακολούθως, στα πλαίσια του δεύτερου και τρίτου κεφαλαίου παρουσιάζονται οι εξελίξεις στο χώρο της Ευρωπαϊκής Αγροτικής Πολιτικής κατά τη χρονική περίοδο 1958-1990, οι οποίες καταγράφουν την πορεία της ευρωπαϊκής γεωργίας, όπως αυτή διαμορφώθηκε ύστερα από διαβουλεύσεις, συνθήκες και μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις (συνθήκη της Ρώμης, σχέδιο Mansholt). Λεπτομερέστερη όμως παρουσίαση της πολιτικής που ακολούθησε η ευρωπαϊκή γεωργία κατά τη δεκαετία του '90 πραγματοποιείται στο τρίτο κεφάλαιο με αναφορά στις πολύπλοκες διαπραγματεύσεις για τον τομέα της γεωργίας που έλαβαν χώρα στο γύρο της Ουρουγουάης, καθώς και στο σχέδιο MacSharry (1992-1996) που είχε ως στόχο την ανάπτυξη προβληματισμού σχετικά με την εξέλιξη και το μέλλον της ΚΑΠ.

Επιπρόσθετα, στο τέταρτο και πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας επιχειρείται λεπτομερειακή αναφορά στο πρόγραμμα δράσης "AGENTA 2000", καθώς και στην πορεία της ελληνικής γεωργίας εν όψει του προαναφερθέντος προγράμματος. Παρουσιάζεται αναλυτικά το "AGENTA 2000", ένα πρόγραμμα δράσης με στόχο την ενίσχυση των κοινοτικών πολιτικών και τη χάραξη ενός νέου δημοσιονομικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2000-2006. Στα πλαίσια, άλλωστε, του συγκεκριμένου προγράμματος το Υπουργείο

Ελληνικής Γεωργίας εκπόνησε ένα σύνολο προγραμμάτων στρατηγικής σημασίας που αποσκοπούν στην αγροτική ανάπτυξη του τόπου μας στη διασφάλιση του εισοδήματος του Έλληνα παραγωγού, αλλά και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου.

Στο τέλος του πονήματος παρατίθεται και μια ενδεικτική βιβλιογραφία για όποιον ή όποια θα επιθυμούσε να μελετήσει εκτενέστερα και βαθύτερα τα περιεχόμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΟΚ

1.1 Για ποιους λόγους καθιερώθηκε η Κοινή Αγροτική Πολιτική.

Είναι γνωστό ότι ο αγροτικός τομέας (γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία) είναι από τους πιο ζωτικούς τομείς της οικονομίας μιας χώρας για τους εξής κυρίως λόγους:

α) προσφέρει τα τρόφιμα, χωρίς τα οποία δεν είναι δυνατή η επιβίωση του πληθυσμού

β) προσφέρει ζωτικές πρώτες ύλες (σιτηρά, βαμβάκι, ξυλεία, μαλλί κτλ.) για την ανάπτυξη σημαντικών βιομηχανικών κλάδων (τροφίμων, ενδυμάτων, ξύλου κτλ.) και ενισχύει την ανάπτυξη σχεδόν όλων των άλλων κλάδων της οικονομίας (μεταφορές, τραπεζική πίστη, προσφορά τροφίμων στον τουρισμό κτλ.)

γ) προσφέρει απασχόληση σε ένα σημαντικό μέρος του εργατικού δυναμικού

δ) αποτελεί πηγή ζήτησης βιομηχανικών προϊόντων (π.χ. λιπάσματα, υλικά συσκευασίας) και επομένως ενισχύει την ανάπτυξη της βιομηχανίας

ε) περιορίζει την εξάρτηση μιας χώρας από τον υπόλοιπο κόσμο εφόσον προσφέρει τα α) και β)

στ) καλλιεργεί έναν ορισμένο παραδοσιακό τρόπο ζωής, την αγροτική οικογενειακή εκμετάλλευση, που δίνει νόημα και περιεχόμενο στη διαβίωση πολλών χιλιάδων οικογενειών

ζ) επειδή στηρίζεται στη φύση και την εργασία στο ύπαιθρο, αποτελεί αντιστάθμιση ή στοιχείο ισορροπίας στον τεχνητό κόσμο που αναπτύσσει η σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία, διατηρώντας τη γενική

οικολογική ισορροπία και το φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο γεννιέται, ζει και αναπτύσσεται ο άνθρωπος.

Για τους λόγους αυτούς, ο αγροτικός τομέας αποτελεί αντικείμενο ζωηρού ενδιαφέροντος όλων των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Το κρατικό και κοινοτικό ενδιαφέρον για τον αγροτικό τομέα γίνεται επιτακτικό, γιατί ο τομέας αυτός παρουσιάζει σοβαρά και οξύτατα ιστορικά, παραδοσιακά, διαρθρωτικά και τρέχοντα προβλήματα. Μερικά από τα προβλήματα αυτά είναι:

- Καθαρά πληθυσμιακά, όπως ο μεγάλος αριθμός του αγροτικού πληθυσμού,
- Η υψηλή εξάρτηση από τις μεταβαλλόμενες καιρικές συνθήκες και η αδυναμία απολύτου ελέγχου της προσφοράς αγροτικών προϊόντων,
- εγγειοδιαρθρωτικά, όπως π.χ. ο μικρός αγροτικός κλήρος ή ο πολυτεμαχισμός των αγροτικών ιδιοκτησιών,
- το χαμηλό και ασταθές αγροτικό εισόδημα σε σύγκριση προς το αστικό εισόδημα,
- η χαμηλή παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο,
- η λειτουργία της ελεύθερης ανταγωνιστικής αγοράς,
- η έλλειψη καλού αγροτικού μάνατζμεντ,
- η έλλειψη αποτελεσματικού συστήματος διακίνησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων,
- η ευπάθεια πολλών αγροτικών προϊόντων και το υψηλό κόστος συντήρησής τους,
- η ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού αγροτικών προϊόντων που εκδηλώνεται συνήθως με την προσφορά προϊόντων σε διεθνείς τιμές «ντάμπινγκ»,
- η υψηλή αβεβαιότητα εξαιτίας πολλών από τους πιο πάνω παράγοντες.

1.2 Οι τρεις βασικές αρχές της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής

Διαμορφώθηκαν τρεις βασικές αρχές πάνω στις οποίες στηρίχθηκε όλη η φιλοσοφία της ΚΑΠ. Οι αρχές αυτές αποτελούν τον «χρυσό κανόνα» της Κοινότητας για την κοινοτική αγροτική οικονομία:

A) Η δημιουργία ενιαίας αγοράς για κάθε κύρια ομάδα ή κατηγορία αγροτικών προϊόντων (σιτηρά, αμπελουργικά, γαλακτοκομικά, βοοειδή κτλ.), δηλ. κοινών κανόνων οργάνωσης των αγορών αγροτικών προϊόντων με βάση την ελεύθερη κυκλοφορία, το κοινό σύστημα τιμών, τους κοινούς κανόνες εμπορίας, την κοινή δασμολογική προστασία κτλ. Με άλλα λόγια, μέσα στα σύνορα των χωρών-μελών της Κοινότητας καταργούνται οι δασμοί, οι εθνικές επιδοτήσεις και όλα τα εμπόδια στη διακίνηση των προϊόντων και καθιερώνονται κοινές διοικητικές, υγειονομικές, τεχνικές κτλ. διατάξεις ποιότητας και τιμών.

B) Η αρχή της κοινοτικής προτίμησης για τα αγροτικά προϊόντα, δηλ. η διασφάλιση της κοινοτικής αγοράς των 300.000.000 καταναλωτών μόνο για τα αγροτικά προϊόντα που παράγουν οι χώρες-μέλη και τον αντίστοιχο αποκλεισμό ή αποθάρρυνση των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων από μη-κοινοτικές χώρες με τη θέσπιση συστήματος μεταβλητών εισφορών και δασμών.

Γ) Η αρχή της συλλογικής (κοινοτικής) δημοσιονομικής ευθύνης ή αρχή της χρηματοδοτικής αλληλεγγύης με βάση την οποία όλες οι χώρες που μετέχουν στην Κοινότητα αναλαμβάνουν από κοινού να καλύψουν όλες τις δαπάνες που απαιτεί η εφαρμογή της ΚΑΠ για το σύνολο της αγροτικής παραγωγής της Κοινότητας. Για τον λόγο αυτό δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Αγροτικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, δηλ. το ειδικό ταμείο για τη στήριξη και εφαρμογή της ΚΑΠ, που είναι ένα μέρος του Γενικού Προϋπολογισμού της Κοινότητας και απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των χρηματικών πόρων της.

Αυτές οι αρχές (δημιουργία ενιαίας αγοράς, κοινοτική προτίμηση, χρηματοδοτική αλληλεγγύη) είχαν ως αποτέλεσμα τη θεμελίωση της ΚΑΠ, η οποία είναι σήμερα ο περισσότερο ενοποιημένος τομέας κοινής πολιτικής της Κοινότητας και εξαιτίας της όλοι μιλούνε για την «πράσινη Ευρώπη».

1.3 Το νομικό πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής

Οι σκοποί, οι επιδιώξεις, τα μέσα και όλα τα θεμελιακά θεσμικά στοιχεία της ΚΑΠ προβλέπονται ρητά από τη Συνθήκη της Ρώμης στα άρθρα 38-47 που αποτελούν το πρωτογενές δίκαιο για την ΚΑΠ.

Παράλληλα όμως η ΚΑΠ διαμορφώνεται και από το παράγωγο δίκαιο, δηλ. την εξελισσόμενη νομοθεσία (κανονισμοί, κατευθυντήριες οδηγίες, αποφάσεις, συστάσεις και γνωματεύσεις) που έχει ως πηγή κυρίως τα παραπάνω άρθρα της Συνθήκης της Ρώμης.

Το άρθρο 38 καθορίζει το αντικείμενο της ΚΑΠ και ορίζει τα προϊόντα, τα οποία υπάγονται σ' αυτήν.

Το άρθρο 39 καθορίζει την ανάγκη θέσπισης μιας κοινής αγροτικής πολιτικής στην Κοινότητα (ΚΑΠ) και τους σκοπούς της πολιτικής αυτής.

Το άρθρο 40 προβλέπει να παρθούν για να επιτευχθούν οι σκοποί της ΚΑΠ, όπως ορίζονται στο άρθρο 39:

- κανονισμοί τιμών,
- επιδοτήσεις παραγωγής ή εμπορίας των προϊόντων,
- συστήματα αποθήκευσης και χρονικής μετάθεσης της διάθεσης των προϊόντων,
- μηχανισμοί σταθεροποίησης των εισαγωγών εξαγωγών.

Το νομικό όμως πλαίσιο της ΚΑΠ δεν θεσπίζεται μόνο από τις διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης (πρωτογενές δίκαιο). Ακολούθησαν πολλές άλλες ενέργειες (διασκέψεις, συσκέψεις κτλ.) για να

διαμορφωθεί το παράγωγο δίκαιο της ΚΑΠ με βάση τις διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης. Γι' αυτό, με αφετηρία τη συνδιάσκεψη που έγινε στη Stressa (3-12 Ιουλίου 1958), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισε τις γενικές αρχές της ΚΑΠ που έγιναν αποδεκτές από το Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 1960. Με βάση αυτές τις αρχές, στις «μεγάλες αγροτικές συμφωνίες των Βρυξελλών» διατυπώθηκαν τα βασικά χαρακτηριστικά της ΚΑΠ τον Ιανουάριο του 1962.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά που αποτελούν τα θεμέλια της ΚΑΠ στον τομέα της οργάνωσης των αγορών, είναι τα εξής:

Α. Ελεύθερη κυκλοφορία των αγροτικών προϊόντων μέσα στα σύνορα της Κοινότητας. Η θεμελιώδης αυτή αρχή εφαρμόζεται με την κατάργηση όλων των εμποδίων, τα οποία περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία μέσα στην Κοινότητα των αγροτικών προϊόντων που προέρχονται από τις χώρες-μέλη της, με αποτέλεσμα να καταργηθούν:

α) δασμοί ή άλλες επιβαρύνσεις,

β) περιορισμοί εισαγωγών-εξαγωγών μεταξύ των χωρών-μελών,

γ) μονοπώλια ή αποκλειστικά δικαιώματα εισαγωγών,

δ) ειδικές ρυθμίσεις ή προτιμήσεις,

ε) και άλλες ενέργειες ισοδύναμου αποτελέσματος

είναι απαράδεκτες μεταξύ των χωρών-μελών στη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων.

Όλα τα αγροτικά προϊόντα που παράγονται στις χώρες-μέλη της Κοινότητας κυκλοφορούν ελεύθερα μέσα στην Κοινότητα, δηλ. σε μια αγορά 300 εκατομμυρίων καταναλωτών. Αυτό αποτελεί ένα από τα θεμέλια της ΚΑΠ. Οι Έλληνες αγρότες, που τα προϊόντα τους πριν την ένταξη συναντούσαν τα υψηλά δασμολογικά τείχη της Κοινότητας και τις σχετικές ποσοτικές απαγορεύσεις, μετά την προσχώρησή στην Κοινότητα (1981) απολαμβάνουν πια ένα σοβαρό πλεονέκτημα: την αγορά 300 εκατ. καταναλωτών που έχουν υψηλή αγοραστική δύναμη.

Β. Κοινό καθεστώς τιμών αγροτικών προϊόντων σε ολόκληρη την αγορά της Κοινότητας. Με την αρχή αυτή εξασφαλίζεται ενιαίο καθεστώς τιμών για το ίδιο προϊόν. Οι τιμές καθορίζονται με απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών Γεωργίας.

Οι υφιστάμενες διαφορές τιμών οφείλονται μόνο στην επίπτωση των μεταφορικών εξόδων εξαιτίας των μεγάλων αποστάσεων μερικών χωρών-μελών.

Γ. Ομοιόμορφες εγγυήσεις προστασίας στους κοινοτικούς παραγωγούς για το ίδιο προϊόν. Με βάση την αρχή αυτή, όλοι οι παραγωγοί αγροτικών προϊόντων της Κοινότητας πρέπει να απολαμβάνουν τις ίδιες εγγυήσεις προστασίας για το ίδιο προϊόν. Η σχετική προστασία χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Αγροτικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων.

Δ. Ομοιόμορφες εμπορικές σχέσεις με τις τρίτες (μη-κοινοτικές) χώρες (κοινή ρύθμιση εισαγωγών-εξαγωγών). Με βάση την αρχή αυτή καθιερώνεται η γνωστή «κοινοτική προτίμηση», δηλ. από το ένα μέρος δημιουργείται ένα καθεστώς αποκλεισμού των εισαγωγών μη κοινοτικών αγροτικών προϊόντων από τρίτες χώρες με ορισμένα μέσα όπως οι τελωνειακοί δασμοί ή αντισταθμιστικές εισφορές επί των εισαγωγών, ενώ από το άλλο μέρος οι κοινοτικές εξαγωγές προς τις τρίτες-χώρες, όταν υπάρχουν κοινοτικά πλεονάσματα, απολαμβάνουν επιδοτήσεις εξαγωγών με τις οποίες μπορεί να διατεθούν στις μη-κοινοτικές αγορές.

1.4 Οι σκοποί της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής

Προτού παρουσιάσουμε τους σκοπούς που καθορίζει η ΚΑΠ για την κοινοτική αγροτική οικονομία, είναι χρήσιμο να υπενθυμίσουμε τους σκοπούς της αγροτικής πολιτικής γενικά και κυρίως όσον αφορά τη χώρα μας. Οι σκοποί αυτοί είναι:

- α) η αποτελεσματικότερη χρησιμοποίηση των αγροτικών πόρων
- β) η επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης της επιθυμητής αγροτικής παραγωγής (επιθυμητή αγροτική ανάπτυξη)
- γ) η μείωση των μεγάλων διακυμάνσεων των τιμών και εισοδημάτων (σταθερότητα)
- δ) η αποτελεσματικότερη διανομή του εισοδήματος και του πλούτου ανάμεσα στους αγρότες («δίκαιη» διανομή)
- ε) η μείωση της εξωτερικής εξάρτησης και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Οι σκοποί της ΚΑΠ κατά το άρθρο 39 της Συνθήκης της Ρώμης είναι οι εξής:

- α) η αύξηση της αγροτικής παραγωγικότητας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου, την εξασφάλιση ορθολογικής ανάπτυξης της αγροτικής παραγωγής και την άριστη χρησιμοποίηση των συντελεστών παραγωγής, ιδίως της εργασίας
- β) η εξασφάλιση δικαίου βιοτικού επιπέδου στον αγροτικό πληθυσμό, ιδίως με την άνοδο των ατομικών εισοδημάτων αυτών που εργάζονται στην αγροτική οικονομία
- γ) η σταθεροποίηση των αγορών (των αγροτικών προϊόντων)
- δ) η εξασφάλιση κανονικού εφοδιασμού (των καταναλωτών με τα αγροτικά προϊόντα που επιθυμούν)
- ε) η εξασφάλιση λογικών τιμών στις προμήθειες των καταναλωτών».

Είναι φανερό ότι οι παραπάνω σκοποί της ΚΑΠ καλύπτουν: (i) το συμφέρον της κοινοτικής αγροτικής οικονομίας (π.χ. βελτίωση της αγροτικής παραγωγικότητας με την εφαρμογή προηγμένης τεχνολογίας), (ii) το συμφέρον των αγροτών (π.χ. εξασφάλισή «δικαίου» βιοτικού επιπέδου στον αγροτικό πληθυσμό) και (iii) το συμφέρον των καταναλωτών (π.χ. τακτικός εφοδιασμός με αγροτικά προϊόντα, εξασφάλιση «λογικών τιμών» στους καταναλωτές).

1.5 Η λειτουργία της ΚΑΠ (Η κοινή πολιτική των τιμών και η κοινή οργάνωση των αγορών)

Ήδη έχουμε προσδιορίσει τις αρχές και τους σκοπούς της ΚΑΠ.

Θα εξετάσουμε τώρα τον τρόπο εφαρμογής των αρχών και επιτυχίας των σκοπών της ΚΑΠ με την κοινή πολιτική τιμών και την κοινή οργάνωση των αγροτικών αγορών. Η εφαρμογή της ΚΑΠ στηρίζεται: Α) κυρίως στην κοινή πολιτική τιμών, η οποία ενδιαφέρεται να εξασφαλίσει ένα ορισμένο επίπεδο τιμών για τους αγρότες της Κοινότητας και, μέσω αυτών, ένα «δίκαιο» εισόδημα, Β) στην καθιέρωση ενός κοινού θεσμικού πλαισίου για τα διάφορα προϊόντα (κοινή οργάνωση αγορών).

Κάθε κύρια ομάδα προϊόντων (σιτηρά, ρύζι, λαχανικά κτλ.) έχει δικό της καθεστώς ή σύστημα τιμών και δική της κοινή οργάνωση αγοράς, όπως θεσμοθετεί ειδικός Κανονισμός για κάθε ομάδα προϊόντων. Οι κοινές τιμές αποφασίζονται κάθε χρόνο πριν από τη σπορά από το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας και εκφράζονται σε «ευρωπαϊκές νομισματικές μονάδες» (ΕΑΜ) που είναι συνισταμένη («καλάθι») των διαφόρων εθνικών νομισμάτων. Ειδικά, για τις τιμές των αγροτικών προϊόντων ισχύουν οι ειδικές «αγροτικές λογιστικές μονάδες» ή «πράσινες ισοτιμίες» που είναι το κοινό μέτρο της αξίας των αγροτικών προϊόντων για όλη την ΕΟΚ. Η πράσινη ισοτιμία (π.χ. η «πράσινη δραχμή») είναι ένας συντελεστής μετατροπής της ECU (ΕΑΜ) σε ένα ορισμένο εθνικό νόμισμα για να υπολογιστούν οι τιμές των αγροτικών προϊόντων στην πράξη.

Υπάρχουν τέσσερις τρόποι κοινής οργάνωσης της αγοράς αγροτικών προϊόντων.

(i) Τιμή στήριξης και παρέμβαση

Για περισσότερο από το 70% της αγροτικής παραγωγής (σιτηρά, ζάχαρη, γάλα, βόειο και πρόβειο κρέας) εξασφαλίζεται κάθε έτος στους

παραγωγούς της Κοινότητας μια ελάχιστη τιμή (τιμή στήριξης ή τιμή παρέμβασης).

Όταν η τιμή που διαμορφώνεται ελεύθερα στην αγορά πέφτει κάτω από το επίπεδο της ελάχιστης τιμής, επεμβαίνει ο Οργανισμός Παρέμβασης του προϊόντος που προβλέπει ο σχετικός Κανονισμός και αγοράζει τις προσφερόμενες ποσότητες στις ελάχιστες τιμές, οι οποίες είναι πια «τιμές παρέμβασης». Όταν η κατάσταση της αγοράς δείχνει ανατιμητική τάση και οι τιμές αγοράς τείνουν να αυξηθούν υπερβολικά, οι Οργανισμοί Παρέμβασης πωλούν τις ποσότητες ή αναζητούν δυνατότητες διάθεσης στο εξωτερικό (εξαγωγή στις τρίτες χώρες).

Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται κάποια σταθεροποίηση των τιμών και της αγοράς.

(ii) Εξωτερική προστασία (εισαγωγές-εξαγωγές).

Για μια άλλη ομάδα αγροτικών προϊόντων που περιλαμβάνει το 25% της Κοινοτικής αγροτικής παραγωγής (αυγά, πουλερικά, άλλοι οίνοι εκτός από τους επιτραπέζιους, μερικά σπυροκομηπτευτικά και άνθη), η κοινή οργάνωση της αγοράς αναφέρεται κυρίως στην εξωτερική προστασία, δηλ. τον αποκλεισμό του ανταγωνισμού από την παραγωγή των τρίτων (μη κοινοτικών) χωρών.

Συνήθως εδώ η εσωτερική αγορά δεν απαιτεί ειδική παρέμβαση. Η κοινή οργάνωση της αγοράς καλύπτει κυρίως την εξωτερική προστασία με διάφορες εισφορές ή ειδικούς δασμούς ή συνδυασμό και των δύο.

(iii) Συμπληρωματικές ενισχύσεις.

Για μια ορισμένη ομάδα προϊόντων που αποτελούν το 2,5% περίπου της Κοινοτικής αγροτικής παραγωγής (σκληρό σιτάρι, ελαιόλαδο, ελαιούχοι σπόροι, καπνός) προβλέπονται συμπληρωματικές ενισχύσεις εξασφαλίζουν χαμηλή τιμή στον καταναλωτή (για να απορροφήσει την παραγωγή), ενώ παράλληλα ενισχύουν το εισόδημα του παραγωγού με την επιδότηση.

(iv) Κατ' αποκοπή ενισχύσεις.

Σε ορισμένα προϊόντα που συνιστούν το 1% της κοινοτικής αγροτικής παραγωγής (λινάρι, κάνναβη, λυκίσκος, κουκούλια, παραγωγή σπόρων και ξερές ζωοτροφές) η κοινή οργάνωση αγοράς προβλέπει κατ' αποκοπή ενισχύσεις που δίνονται είτε ανά εκτάριο καλλιέργειας είτε ανά ποσότητα παραγωγής.

Η κοινή πολιτική τιμών.

Κάθε χρόνο η Κοινότητα πρέπει να καθορίζει τις διάφορες κοινές τιμές της ΚΑΠ, που θα ισχύουν σε όλες τις χώρες-μέλη. Ο μηχανισμός για τον καθορισμό των διαφόρων κοινών τιμών των αγροτικών προϊόντων για ολόκληρη την Κοινότητα, όπως π.χ. οι τιμές παρέμβασης, κατωφλίου κτλ., είναι ένα από τα πιο πολύπλοκα αλλά και πλέον εξισορροπημένα συστήματα λήψης αποφάσεων για αντικρουόμενα συμφέροντα, όπως είναι αυτά μεταξύ: α) των αγροτών-παραγωγών (που επιδιώκουν υψηλότερες τιμές), β) των αγοραστών-καταναλωτών (που επιδιώκουν χαμηλές τιμές) και γ) των επίσημων φορέων της Κοινότητας που θέλουν να εξισορροπήσουν τα εκατέρωθεν συμφέροντα και να εξασφαλίσουν την ομαλή λειτουργία της αγοράς.

Παρακάτω βλέπουμε μια σειρά κοινών τιμών που διαμορφώνονται από την ΚΑΠ σε όλα τα κράτη-μέλη.

- Τιμή αγοράς Κοινότητας: Είναι η μέση σταθμισμένη τιμή των τιμών που παρατηρήθηκαν στις αντιπροσωπευτικές αγορές ή τα σφαγεία κάθε χώρας-μέλους στην περίοδο εμπορίας μεταξύ παραγωγών και εμπόρων για διάρκεια επτά (7) ημερών. Καθορίζεται από την Επιτροπή κάθε εβδομάδα για το βόειο, χοιρινό και πρόβειο κρέας.

- Αντιπροσωπευτική Τιμή: Καθορίζεται με αποφάσεις της Επιτροπής για τον οίνο και το ελαιόλαδο.

- Τιμή εξαγοράς: Είναι η τιμή στην οποία, αν αποφασισθεί παρέμβαση, ο Οργανισμός Παρέμβασης υποχρεούται να αγοράζει όλα τα προαναφερόμενα πλεονάσματα.
- Ενδεικτική τιμή: Η επιθυμητή τιμή που η κοινή οργάνωση της αγοράς αποβλέπει να εξασφαλίσει στον παραγωγό. Αφορά: τα σιτηρά, το γάλα, τη ζάχαρη, το ελαιόλαδο, το ηλιανθέλαιο.
- Τιμή προσανατολισμού: Αντιστοιχεί με την ενδεικτική τιμή για τα μεγάλα βοοειδή, τα μοσχάρια και τον οίνο.
- Τιμή στόχου ή αντικειμενική τιμή: Είναι η επιθυμητή τιμή που πρέπει να πάρει ο παραγωγός για ορισμένα προϊόντα.
- Τιμή κατωφλίου: Καθορίζεται κατά τρόπο, ώστε η τιμή πώλησης των εισαγομένων προϊόντων να διαμορφώνεται στο επίπεδο της ενδεικτικής τιμής.
- Τιμή ανάσχεσης: Αντιστοιχεί στην τιμή παραγωγής του χοιρείου κρέατος, των αυγών και των πουλερικών από τους τεχνικά πιο προωθημένους ξένους παραγωγούς.
- Τιμή αναγωγής ή αναφοράς: Καθορίζεται με βάση την κοινοτική τιμή παραγωγής και προσεγγίζει την τιμή ανάσχεσης. Αποτελεί την ελάχιστη τιμή με την οποία μπορεί να γίνει εισαγωγή ενός ορισμένου προϊόντος.
- Τιμή παρέμβασης: Στην τιμή αυτή υποχρεούνται οι Οργανισμοί Παρέμβασης να αγοράζουν όλες τις ποσότητες που τους προσφέρουν οι παραγωγοί. Αφορά τα σιτηρά, τη ζάχαρη, το βούτυρο, το γάλα σε σκόνη, μερικά ιταλικά τυριά, το ελαιόλαδο, το ηλιανθέλαιο, το βόειο και χοιρινό κρέας και τον καπνό.
- Τιμή βάσης ή βασική τιμή: Αντιστοιχεί στην τιμή προσανατολισμού ή την ενδεικτική τιμή για το χοιρινό κρέας, τα φρούτα και λαχανικά και το πρόβειο κρέας.
- Τιμή απόσυρσης: Είναι η τιμή που καθορίζεται από τις οργανώσεις των παραγωγών κάτω από την οποία δεν διαθέτουν τα

προϊόντα τους οι παραγωγοί. Εφαρμόζεται όταν «αποσύρονται» ή παραμένουν απούλητες οι ποσότητες των προϊόντων. Αφορά τα φρούτα και τα λαχανικά και τα ψάρια, δηλ. τα ευπαθή προϊόντα.

- Ελαχίστη Τιμή: Είναι η πιο χαμηλή τιμή που οφείλουν να καταβάλλουν οι εργοστασιάρχες, όταν αγοράζουν προϊόντα για επεξεργασία.

- Τιμή εισαγωγής C.I.F. (τσιφ): Καθορίζεται από την Επιτροπή για ένα αντιπροσωπευτικό λιμάνι εισαγωγής της ΕΟΚ με βάση τις πιο ευνοϊκές τιμές στην παγκόσμια αγορά.

- Τέλος, έχουμε την τιμή εισόδου, η οποία είναι μια τιμή εισαγωγής στα σύνορα της ΕΟΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ MANSHOLT ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΗΣ STRESSA

2.1 Η Συνθήκη της Ρώμης

Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οι γεωργοί των κρατών που αργότερα συγκρότησαν την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, είχαν μια παραδοσιακή μορφή και ένα πολυάριθμο οικογενειακό εργατικό δυναμικό. Συνήθως αυτό ήταν αυτάρκες, χαρακτηριζόταν από μια καθυστερημένη ανάπτυξη και δεν ήταν σε θέση να καλύψει τις επισιτιστικές ανάγκες της Ευρώπης από μόνο του.

Επειδή υπήρχε αυξανόμενη και συνειδητή ανάγκη επιταχυνόμενου εκσυγχρονισμού στον τομέα αυτό, το κάθε κράτος είχε λάβει ξεχωριστά διάφορα μέτρα υπέρ της γεωργίας του, μέτρα με σκοπό αφενός την ενθάρρυνση και ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής και αφετέρου τη συνέχιση του εξοπλισμού της υπαίθρου και των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ώστε να εξασφαλιστεί στη γεωργία μια ανάπτυξη σε αρμονία με εκείνη των άλλων τομέων δραστηριότητας.

Οι εθνικές πολιτικές, αν και είχαν παρεμφερείς στόχους ακολουθούσαν διαφορετικούς τρόπους και μέσα που οδηγούσαν καταρχήν στη δημιουργία οργανώσεων αγοράς και στην ενθάρρυνση της παραγωγής.

Η εφαρμογή των πολιτικών αυτών γρήγορα οδηγεί σε μια νέα ώθηση της παραγωγής της ευρωπαϊκής γεωργίας.

Το 1958, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, που ιδρύθηκε με τη συνθήκη της Ρώμης, αναλαμβάνει την ανάπτυξη της γεωργίας και τα δύο βασικά προβλήματα των κρατών-μελών. Πράγματι, το πρόβλημα της ασφάλειας του εφοδιασμού εξακολουθούσε να υπάρχει διότι η Ευρώπη των Έξι ήταν πάντοτε ελλειμματική όσον αφορά ορισμένα

κύρια προϊόντα και έπρεπε επείγοντως να βελτιωθούν οι οικονομικοί όροι της γεωργίας για να καλυφθούν οι καθυστερήσεις που τη χώριζαν από τους άλλους τομείς όσον αφορά την ανάπτυξη και τα εισοδήματα.

Ωστόσο, η επίτευξη των στόχων έθετε ορισμένα προβλήματα τα οποία ο αντιπρόεδρος της Επιτροπής, υπεύθυνος για τα γεωργικά θέματα, Sicco Mansholt, συνόψισε στον τελικό λόγο του κατά τη συνδιάσκεψη της Stresa.

Η ΚΑΠ της Κοινότητας, όπως και η αγροτική πολιτική στην Ελλάδα, επιδιώκει την αυτάρκεια σε αγροτικά προϊόντα, χωρίς όμως να αναφέρεται ρητά η επιδίωξη αυτή στους σκοπούς της ΚΑΠ. Η ρητή αναφορά στην αυτάρκεια σε αγροτικά προϊόντα μέσα στη Συνθήκη της Ρώμης θα προκαλούσε αντιδράσεις από τις τρίτες χώρες, οι οποίες προσβλέπουν στην ΕΟΚ ως την κύρια αγορά των αγροτικών προϊόντων τους.

Στο άρθρο 39 επεξηγείται ότι, για να πραγματοποιηθούν οι σκοποί της ΚΑΠ, πρέπει να ληφθούν υπόψη:

α) οι ιδιάζουσες συνθήκες των αγροτικών δραστηριοτήτων που οφείλονται στην κοινωνική διάρθρωση της αγροτικής οικονομίας και στις φυσικές και διαρθρωτικές διαφορές των αγροτικών περιοχών (της Κοινότητας).

β) η ανάγκη να προωθηθούν οι κατάλληλες βαθμιαίες προσαρμογές και

γ) το γεγονός ότι η αγροτική οικονομία αποτελεί τομέα έντονης αλληλεξάρτησης με τους άλλους τομείς της οικονομίας των χωρών-μελών.

Είναι φανερό από τα προηγηθέντα ότι η Κοινότητα ως χώρος «ενιαίας αγροτικής οικονομίας» έχει τις εξής γενικές επιδιώξεις ή γενικούς σκοπούς:

1. Την ενίσχυση της ελεύθερης διακίνησης και ροής όλων των αγροτικών προϊόντων μεταξύ των χωρών-μελών.

2. Την Προώθηση της αποτελεσματικότητας της αγροτικής οικονομίας με την αύξηση της παραγωγικής χρησιμοποίησης των αγροτικών πόρων.
3. Τη βελτίωση της εισοδηματικής θέσης όλων όσων εργάζονται στον αγροτικό τομέα (εξασφάλιση «δικαίου εισοδήματος» στους αγρότες).
4. Την εξασφάλιση του κανονικού εφοδιασμού και τη σταθεροποίηση των αγορών, των αγροτικών προϊόντων σε λογικές τιμές για τους καταναλωτές.

2.2 Το σχέδιο Mansholt κατά την συνδιάσκεψη της Stressa

Ο στόχος μιας διαρθρωτικής πολιτικής που καθορίζεται σε κοινοτικό επίπεδο σύμφωνα με την αντίληψη που κατίσχυε στη Στρέζα ήταν να ευνοηθούν οι αναγκαίες μεταβολές και ιδίως να διευκολυνθούν οι ζώνες που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες διαφορές ανάπτυξης να πραγματοποιήσουν τις αναγκαίες προσαρμογές.

Κάθε κράτος-μέλος, με την εφαρμογή εθνικής διαρθρωτικής πολιτικής προσαρμοσμένης στην κατάστασή του, προσπάθησε να προωθήσει ορισμένες μεταρρυθμίσεις με στόχο κυρίως την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης και τη διευκόλυνση της δημιουργίας γεωργικών εκμεταλλεύσεων καλύτερα προσαρμοσμένων στις οικονομικές συνθήκες. Το ωφέλιμο αποτέλεσμα των πολιτικών αυτών, όσον αφορά την αναδιάρθρωση, ήταν γενικά περιορισμένο και συχνά περιορίστηκαν στη διαχείριση της παύσης των δραστηριοτήτων, στον αναδασμό και στην απαραίτητη βελτίωση της υποδομής της υπαίθρου.

Λόγω των περιορισμένων γεωργικών εκτάσεων που είναι διαθέσιμες και παρά τη σημαντική μείωση του γεωργικού εργατικού δυναμικού, στις περισσότερες περιοχές ήταν δύσκολο να αναληφθούν σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Σε εθνική κλίμακα, οι περισσότερες

παροτρύνσεις είχαν σαν αντικείμενο τη διευθέτηση και τον εξοπλισμό των υπαρχουσών διαρθρώσεων καθώς και την προσφυγή σε τεχνικές επωφελείς για την παραγωγή και την παραγωγικότητα. Ωστόσο διάφορα κράτη-μέλη μέσω των εθνικών τους ρυθμίσεων, προσπάθησαν να προωθήσουν τύπους εκμετάλλευσης δημιουργώντας άμεσα ή διευκολύνοντας τη δημιουργία εκμεταλλεύσεων που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένους κανόνες κυρίως για την εγκατάσταση νέων γεωργών.

Το 1964, με τη δημιουργία του τμήματος προσανατολισμού του ΕΓΤΠΕ, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα συνεχίζει εν μέρει τις προσπάθειες των κρατών-μελών. Σε μια πρώτη φάση, ανέλαβε να διευκολύνει τις ενέργειες βελτίωσης των διαρθρώσεων παραγωγής, εμπορίας και μεταποίησης των γεωργικών προϊόντων με μια πολιτική επιδότησης των επενδύσεων. Έτσι χορηγήθηκε ευρωπαϊκή ενίσχυση σε ορισμένες ενέργειες διευθέτησης της υπαίθρου, αποστράγγισης, αναδάσμου.

Ως το 1967 η διάρθρωση της αγροτικής οικονομίας της Κοινότητας, παρά την άσκηση της διαρθρωτικής πολιτικής επί 3-4 χρόνια, δεν παρουσίασε αισθητή βελτίωση: το μέγεθος των αγροτικών εκμεταλλεύσεων παρέμεινε χαμηλό, οι αγρότες δεν έδειξαν υψηλή κινητικότητα εξόδου από την αγροτική δραστηριότητα, η εμπορία των αγροτικών προϊόντων συνέχισε να γίνεται από τους μεσάζοντες κτλ.

Η κοινή πολιτική τιμών, αντί να βελτιώσει την κατάσταση, τη χειροτέρευσε, όπως απέδειξαν τα τεράστια πλεονάσματα γαλακτοκομικών προϊόντων που συσσωρεύτηκαν εξαιτίας της πολιτικής αυτής. Επίσης, παρά τις υψηλές μεταβιβάσεις πόρων στους αγρότες, η διεύρυνση του χάσματος μεταξύ αγροτικών και μη αγροτικών εισοδημάτων έγινε μεγαλύτερη.

Τον Δεκέμβριο του 1968, δηλ. αμέσως μετά την πραγματοποίηση της τελωνειακής ένωσης στις έξι τότε χώρες-μέλη της ΕΟΚ, η Επιτροπή παρουσίασε ένα κείμενο με τίτλο «Υπόμνημα για την Αναμόρφωση της

Γεωργίας της ΕΟΚ» (που έγινε γνωστό ως «Σχέδιο Μάνσχολτ» από το όνομα του εμπνευστή του, που ήταν ο υπεύθυνος Επίτροπος για την ΚΑΠ).

Οι σκοποί του Σχεδίου Μάνσχολτ ήταν: η εξασφάλιση καλύτερων όρων διαβίωσης στους απομένοντες (ύστερα από ηθελημένη αποχώρηση των ηλικιωμένων) αγρότες, η απελευθέρωση των γυναικών από την κοπιαστική εργασία στα χωράφια, κανονικό ωράριο εργασίας για τα μέλη της αγροτικής οικογένειας, βιωσιμότητα και υψηλή ανταγωνιστικότητα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

Επισημαίνοντας τις βασικές διαρθρωτικές αδυναμίες της αγροτικής οικονομίας της ΕΟΚ, το «Σχέδιο Μάνσχολτ» παρουσίασε λεπτομερείς προτάσεις για τη βελτίωση της ευρωπαϊκής αγροτικής οικονομίας και κυρίως των απαρχαιωμένων δομών-διαρθρώσεών της.

Το «Σχέδιο Μάνσχολτ» αναφέρει τις αλλαγές που έγιναν στην πολιτική τιμών και αγορών και των προσπαθειών για θέσπιση της αντικειμενικής μεθόδου στον καθορισμό τιμών. (Το κείμενο που έγινε γνωστό ως Σχέδιο Mansholt ήταν έργο μιας μικρής ομάδας αξιωματούχων, οι οποίοι είχαν μια σειρά ιδιωτικών συναντήσεων στο Gaichel, χωριό του Λουξεμβούργου, απ' όπου έγιναν γνωστοί ως η «ομάδα Gaichel». Το έργο τους εξελίχθηκε σε ένα τεράστιο εγχείρημα μέσα στην Επιτροπή, και το Δεκέμβριο του 1968 η τελευταία παρουσίασε τα αποτελέσματά του στο Συμβούλιο.

Υπήρχαν έξι μέρη, που αλληλοσχετίζονταν. Το Μέρος Α' είχε τον τίτλο «Μνημόνιο για τη Μεταρρύθμιση της Γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα» - δηλαδή το Σχέδιο Mansholt καθ' εαυτό. Το Μέρος Β' αποτελούνταν από ένα στατιστικό παράρτημα που συνόδευε το Σχέδιο. Το Μέρος Γ' ήταν ένα κείμενο συζήτησης πάνω στα μεσοπρόσθεσμα μέτρα τα οποία θα έπρεπε να ληφθούν σε διάφορες προβληματικές γεωργικές αγορές (γάλα, ζάχαρη, φρούτα και λαχανικά, έλαια και λίπη). Το Μέρος Δ' ήταν ουσιαστικά η πρώτη ετήσια έκθεση

πάνω στην κατάσταση της γεωργίας, αλλά αφορούσε σχεδόν αποκλειστικά σε μια ανάλυση της κατάστασης της αγοράς και του εμπορίου. Το Μέρος Ε΄ περιλάμβανε τις προτάσεις τιμών για το έτος 1969-1970 σχετικά με τα προϊόντα τα οποία υπέκειντο σε καθεστώς κοινής οργάνωσης αγοράς. Τέλος, το Μέρος ΣΤ΄ αποτελούσε μια έκθεση για τις εθνικές διαρθρωτικές πολιτικές που λειτουργούσαν μέσα στην Κοινότητα.

Το Σχέδιο Mansholt είναι ένα κείμενο πολιτικής συζήτησης, κι οι μεταρρυθμίσεις που προτείνονται μέσω αυτού εκφράζονται σε αρκετά γενικούς όρους. Η Επιτροπή είχε την ελπίδα ότι το Μνημόνιο θα οδηγούσε σε μια ευρεία συζήτηση μέσα στο Συμβούλιο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην ΟΚΕ και στις αγροτικές οργανώσεις. Η Επιτροπή δοκίμαζε μια νέα τακτική απέναντι στο Συμβούλιο. Ήλπιζε δηλαδή να αποσπάσει από το τελευταίο μια γενική πολιτική συμφωνία σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις προτού του παρουσιάσει συγκεκριμένο και εμπειριστατωμένο νομοθετικό σχέδιο. Αλλά η Επιτροπή απέτυχε παταγωδώς στην προσπάθεια αυτή.

Οι πρώτες ενότητες του Μνημονίου σκιαγραφούσαν το αυξανόμενο επίπεδο αυτάρκειας σε όλα τα αγροτικά προϊόντα, το πρόβλημα των πλεονασμάτων σε ορισμένα προϊόντα – ιδίως: μαλακό σιτάρι, γάλα και ζάχαρη – και την πιθανότητα να υπάρξουν νέα πλεονάσματα στον τομέα των φρούτων και λαχανικών. Εφιστούσαν την προσοχή ως προς το αυξανόμενο κόστος στήριξης των αγορών στο κοινοτικό επίπεδο¹ καθώς και ως προς την αύξηση των δαπανών για διαρθρωτικές ενισχύσεις που χορηγούνταν στα επιμέρους κράτη-μέλη. Η Επιτροπή πίστευε πως το κλειδί για την επιτυχία του «Γεωργία 1980», όπως ονόμασε τις αναπτυξιακές προτάσεις του Σχεδίου

¹ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μεγάλο μέρος αυτής της αύξησης δεν οφειλόταν τόσο στην αυξημένη παραγωγή όσο στην επέκταση της πολιτικής τιμών και αγορών σε μεγαλύτερη ομάδα προϊόντων και στην ανάληψη ολόκληρου του κόστους στήριξης για τα προϊόντα που υπέκειντο σε κοινές οργανώσεις αγοράς.

Mansholt, βρισκόταν στην απαραίτητη μείωση του εργατικού δυναμικού κατά το ήμισυ μέσα σε μια δεκαετή περίοδο, δηλαδή περισσότερο από 5 εκατ. άτομα, από τα οποία 4 περίπου εκατ. θα πείθονταν να συνταξιοδοτηθούν είτε αμέσως είτε μετά από μερικά χρόνια. Το απομένον 1 εκατ. θα χρειαζόταν να βρει εναλλακτική απασχόληση σε άλλους τομείς. Η Επιτροπή υπολόγιζε ότι από τα 4 εκατομ. Συνταξιοδοτήσεων σχεδόν τα 2/3 θα αφορούσαν τους αγρότες. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο ζήτημα της μείωσης του εργατικού δυναμικού δινόταν η εξής προοπτική: μια μείωση της τάξεως των 5 εκατομ. ατόμων μεταξύ 1970 και 1980 ήταν ισοδύναμη σε απόλυτους αριθμούς με τη μείωση που αναμενόταν να λάβει χώρα μεταξύ 1960 και 1970, αλλά, ενώ η τελευταία αντιπροσώπευε μια πτώση κατά 1/3 με βάση το 1960, η πρώτη συνιστούσε πτώση κατά 1/2 με βάση το 1970. Σε ποσοστιαίους όρους η μεταρρύθμιση θα είχε ως συνέπεια μια μείωση του εργατικού δυναμικού από 13% σε 6% το 1980.

Επομένως, με την υιοθέτηση αυτών των μέτρων ο αγροτικός πληθυσμός θα μειωνόταν.

Τελικά, οι προσδοκίες της Επιτροπής εκπληρώθηκαν σχεδόν με ακρίβεια. Η μείωση σε αριθμούς μέχρι το 1980 στην ΕΟΚ των Έξι ήταν 2,8 εκατομ. ή σχεδόν 30% και το εργατικό δυναμικό στη γεωργία μειώθηκε στο 8,8% του συνόλου. Η δεύτερη μακροπρόθεσμη μεταρρύθμιση αφορούσε στη μείωση της έκτασης της γης που ήταν αφιερωμένη στη γεωργία. Ο λόγος που η Επιτροπή συνέστησε τη μείωσή της σχετιζόταν με την αποτροπή αύξησης των πλεονασμάτων. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η πλεονασματική παραγωγή στις ανεπτυγμένες χώρες ήταν το αποτέλεσμα δύο παραγόντων. Από τη μια, της ισχυρής πίεσης για αύξηση του αγροτικού εισοδήματος μέσω μεγαλύτερης παραγωγής, που οφειλόταν στη διατήρηση πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού στη γεωργία, και από την άλλη, της αύξησης της

έκτασης που ήταν αφιερωμένη σε συγκεκριμένες καλλιέργειες που έδιναν υψηλότερες αποδόσεις.

Αν και η μείωση του αγροτικού δυναμικού που επικαλούνταν το Σχέδιο Mansholt θα μείωνε την πίεση στην παραγωγή ως πηγή εισοδήματος, η δημιουργία των παραγωγικών μονάδων (ΠΜ) και των σύγχρονων αγροτικών επιχειρήσεων (ΣΑΕ) θα καθιστούσε από μόνη της ευκολότερη την εφαρμογή καλύτερης τεχνολογίας, με πιθανό αποτέλεσμα την επιτάχυνση της αύξησης της παραγωγής. Αυτό έπρεπε να αποτραπεί, καθώς τα πλεονάσματα συνιστούσαν ήδη μεγάλο οικονομικό βάρος στους ώμους της Κοινότητας, απαιτώντας δαπάνες για την αποθήκευση και διάθεσή τους που θα ήταν προτιμότερο να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς, ενώ διατάρασσαν την αρμονική ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου.

Η Επιτροπή υπέδειξε μια προσέγγιση τριών σταδίων με τελικό στόχο τη μείωση της καλλιεργούμενης γης. Πρώτον, την αποτροπή οποιασδήποτε αύξησής της μέσω διαφόρων δημοσίων έργων όπως αυτά που σχετίζονται με την προστασία των ακτών: τα εδάφη που θα εντάσσονταν σε τέτοια έργα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς. Δεύτερον, την ακύρωση ενισχύουν – εκτός έκτακτων περιστάσεων – που ενθάρρυναν τη γεωργική χρήση μη καλλιεργούμενων δασωμένων εκτάσεων ή άλλων τμημάτων γης που δεν καλλιεργούνταν εκείνη την περίοδο. Τρίτον, τη σκόπιμη απόσυρση από τη γεωργία μη αποδοτικών αγροτικών εκτάσεων μέσα σε μια δεκαετία περίοδο. Μέσω τέτοιων μέτρων θα γινόταν δυνατόν να μειωθούν τα γεωργικά εδάφη κατά 5 εκατομ. εκτάρια μέχρι το 1980. Η Επιτροπή προέβλεψε ότι τουλάχιστον 4 εκατομ. απ' αυτά τα απελευθερούμενα εδάφη θα αναδασώνονταν με στόχο να αντιμετωπισθεί το διογκούμενο έλλειμμα της Κοινότητας σε δασικά

προϊόντα². Η Επιτροπή συνέστησε την παροχή βοήθειας για ενθάρρυνση της αναδάσωσης προς το σκοπό αυτό. συνέστησε επίσης παροχή βοήθειας για τη δημιουργία φυσικών πάρκων και περιοχών αναψυχής σε μερικά τουλάχιστον από τα εναπομένοντα 1 εκατομ. υπό απελευθέρωση εκτάρια.

Η τρίτη μακροπρόθεσμη μεταρρύθμιση αφορούσε στην προσαρμογή των συνθηκών εμπορίας προς το σκοπό της βελτίωσης της ισορροπίας της αγοράς. Υπήρχε η πεποίθηση ότι, αν οι παραγωγοί συνεταιρίζονταν για να πωλήσουν την παραγωγή τους, η προσφορά θα ήταν πιο συγκεντρωμένη, και, επομένως, οι τιμές πιο σταθερές, ενώ η ποιότητα θα προσαρμοζόταν πιο εύκολα στις απαιτήσεις της αγοράς. Η Επιτροπή γνωστοποίησε επίσης την πρόθεσή της να υποβάλει μια πρόταση στο Συμβούλιο, η οποία θα ρύθμιζε τις επαγγελματικές και διεπαγγελματικές οργανώσεις που ιδρύονται σε κοινοτικό επίπεδο, ώστε οι τελευταίες να προωθήσουν επί κοινής βάσεως τα συμφέροντα των επιμέρους προϊόντων ή ομάδων προϊόντων. Τέτοιες οργανώσεις θα έπαιζαν μεγάλο ρόλο στην προσπάθεια επίτευξης του στόχου βελτίωσης της αγοράς.

Στις προτάσεις της για τα μακροπρόθεσμα μεταρρυθμιστικά μέτρα, η Επιτροπή ασχολήθηκε με το ζήτημα της περιφερειακής διαφοροποίησης των ενισχύσεων. Το σκεπτικό ήταν ότι, καθώς η γεωργία είχε επιτύχει διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης σε διαφορετικές περιφέρειες, η διαρθρωτική πολιτική θα έπρεπε να λάβει υπόψη αυτή τη διαφοροποίηση – την οποία δεν ελάμβανε η πολιτική τιμών και αγορών. Τα κράτη-μέλη δεν ήταν πρόθυμα να συμφωνήσουν πάνω στην περιφερειακή διαφοροποίηση – πιθανώς επειδή οι κυβερνήσεις τους δεν ήθελαν να επικριθούν στο εσωτερικό ότι ευνοούν τη μία

² Στην πράξη η έκταση χρησιμοποιούμενης αγροτικής γης της ΕΟΚ των Έξι κατά 5 εκατομ. εκτάρια δεν μειώθηκε παρά κατά τα μέσα της δεκαετίας του '80. Την ίδια στιγμή η αύξηση της αναδασωμένης εκτάσεων ανήλθε μόνο σε 600.00 εκτάρια.

περιφέρεια σε βάρος της άλλης. Πολύ σημαντικό ήταν η απροθυμία των κρατών-μελών να δεχτούν οποιαδήποτε έννοια κοινής διαρθρωτικής πολιτικής.

Η Επιτροπή είχε δηλώσει στο Σχέδιο Mansholt ότι, ενώ οι αρχές και τα πρότυπα της πολιτικής θα ήταν κοινοτικά, η πραγματική λειτουργία τους θα εξαρτιόταν από τα κράτη-μέλη. Αυτό σήμαινε ότι οι επιδιωκόμενοι στόχοι και οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι θα τίθενταν από την Κοινότητα, αλλά τα κράτη-μέλη θα διεκπεραίωναν τα προγράμματα μέσω της συνηθισμένης νομοθετικής τους διαδικασίας. Από τεχνική άποψη, η Επιτροπή υπονοούσε ότι το Πρόγραμμα «Γεωργία 1980» θα έβρισκε νομική έκφραση σε κοινοτικό επίπεδο με τη μορφή Οδηγιών, και όχι Κανονισμών.

Η χρηματοδότηση του μεταρρυθμιστικού προγράμματος επρόκειτο να γίνει από κοινού από τα κράτη-μέλη και την Κοινότητα. Η Επιτροπή συνέστησε ότι η συνεισφορά της Κοινότητας θα έπρεπε να αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 50% του κόστους των προγραμμάτων κοινωνικής φύσεως, εκείνων που σχετίζονται με τη μείωση της έκτασης που αφιερώνεται στη γεωργία, και εκείνων που σχετίζονται με τη βελτίωση της διάρθρωσης της παραγωγής. Για τη βελτίωση της διάρθρωσης της αγοράς, η Επιτροπή συνέστησε να περιοριστεί η συνεισφορά της Κοινότητας στο 30%. Η επιτυχής προώθηση του Προγράμματος «Γεωργία 1980» θα είχε ως συνέπεια μια απότομη αύξηση στο κόστος της γεωργικής στήριξης μέχρι το 1975, τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο, ενώ, από κει και πέρα, το κόστος αυτό θα μειωνόταν. Θα είχε επίσης ως συνέπεια μια σημαντική μετατόπιση στο κέντρο βάρους της στήριξης από την πολιτική τιμών και αγορών προς τις διαρθρωτικές δαπάνες.

Η Επιτροπή καθυστέρησε να προετοιμάσει συγκεκριμένες νομοθετικές προτάσεις βασισμένες στο Σχέδιο Mansholt, αφήνοντας χρόνο ώστε να αναπτυχθεί μία όσο το δυνατόν πιο ευρεία συζήτηση.

Οπωσδήποτε υπήρξε αρκετή συζήτηση, η οποία σε μεγάλο βαθμό ήταν έντονη, αλλά εκεί όπου δεν υπήρξε καμιά συζήτηση ήταν το Συμβούλιο των Υπουργών. Αντίθετα, οι αγρότες πήραν το Σχέδιο στα σοβαρά και προχώρησαν σε εκτεταμένη συζήτηση πάνω σ' αυτό. Υπήρχαν αρκετές πλευρές του Σχεδίου με τις οποίες οι αγρότες διαφωνούσαν: για παράδειγμα, δεν ήταν απολύτως ευχαριστημένοι με την εσωτερική του ισορροπία ιδίως σε ότι αφορά στο μέτωπο της εμπορίας. Ανησυχούσαν για τις επιπτώσεις που θα είχε στο εισόδημα η προτεινόμενη μετριοπάθεια στα επίπεδα των τιμών. Ήταν επίσης επιφυλακτικοί σχετικά με τις προτάσεις στις ΠΜ και ΣΑΕ (αν και είναι αξιοσημείωτο ότι οι ομάδες των νέων αγροτών ήταν ιδιαίτερα θετικές στην ανταπόκρισή τους προς τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις).

Προς τα τέλη του 1969 η Επιτροπή εξέφρασε παράπτονα για τη στάση του Συμβουλίου, το οποίο δεν είχε λάβει αποφάσεις ούτε είχε δώσει κατευθύνσεις για την πολιτική (Commission, 1969). Η αλήθεια ήταν ότι το Συμβούλιο δεν ήθελε να συζητήσει το Σχέδιο Mansholt. Εκτός από τις οποιεσδήποτε επιφυλάξεις για την πολιτική ευαισθησία του Σχεδίου, το Συμβούλιο δεν είχε καμία πρόθεση να δεσμευθεί σε νέους μεγάλους πολιτικούς στόχους χωρίς να μελετήσει προηγουμένως τις προτάσεις της Επιτροπής. Στην πράξη, αυτό που συνέβη ήταν ότι το Συμβούλιο δεν επιθυμούσε να συζητήσει κείμενα πολιτικής τα οποία είναι, κατ' ανάγκην, κάπως αόριστα, και ασχολούνται περισσότερο με τις αρχές παρά με λεπτομέρειες.

Η Επιτροπή συνόδευε το Σχέδιο Mansholt μ' ένα άλλο κείμενο στο οποίο επανέλαβε τα επιχειρήματά της για την ανάγκη να συγκρατηθεί το αυξανόμενο ρεύμα πλεονασμάτων και δαπανών. Το κείμενο αυτό παρέχει μια πιο λεπτομερή ανάλυση απ' αυτήν του Σχεδίου Mansholt σχετικά με το εκτιμώμενο κόστος της κατάστασης που αντιμετώπιζε η Κοινότητα – τόσο υπό το καθεστώς μεταρρυθμίσεων όσο και χωρίς αυτό. επίσης, το κείμενο της Επιτροπής

καθόρισε για την περίοδο 1970-1975 τον τρόπο με τον οποίο τα διαθέσιμα κονδύλια θα μετατοπίζονταν από το FEOGA από τις Εγγυήσεις Τιμών στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, με διάφορους υπολογισμούς.

Ύστερα από κάποιες αντιδράσεις για την υλοποίηση και την αξιοπιστία του Σχεδίου από την πλευρά του Συμβουλίου, η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο συγκεκριμένες προτάσεις, βασισμένες στο Σχέδιο Mansholt στα τέλη Απριλίου 1970. Σ' αυτό υπήρχαν έξι προτάσεις: οι πέντε ήταν σχέδια Οδηγιών, ενώ η έκτη ήταν μια αναθεωρημένη πρόταση για την έκδοση ενός Κανονισμού σχετικά με τις ομάδες παραγωγών. Οι πέντε προτεινόμενες Οδηγίες αφορούσαν στα εξής ζητήματα: εκσυγχρονισμό των αγροτικών εκμεταλλεύσεων? συνταξιοδότηση και απελευθέρωση γης με στόχο τη βελτίωση των διαρθρώσεων? παροχή κοινωνικοοικονομικής πληροφόρησης και επαγγελματική κατάρτιση όσων εργάζονται στη γεωργία? περιορισμό των γεωργικών περιοχών και παροχή ορισμένων ενισχύσεων συμπληρωματικών προς την πρόταση εκσυγχρονισμού των εκμεταλλεύσεων.

Εξετάζοντας τον "ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ" των γεωργικών εκμεταλλεύσεων βλέπουμε ότι:

1. Μια έκπτωση επιτοκίου με στόχο να βοηθηθούν στην εκπλήρωση του στόχου τους οι αγρότες οι οποίοι αναλαμβάνουν κάποιο αναπτυξιακό σχέδιο.
2. Ενίσχυση με στόχο να διευκολυνθεί ο αγρότης να τηρεί λογιστικό σύστημα στην εκμετάλλευσή του, τα πρώτα τρία χρόνια ενός αναπτυξιακού σχεδίου.
3. Ενίσχυση για παραγωγούς με αναπτυξιακό σχέδιο, οι οποίοι συνεργάζονται για να σχηματίσουν μια ομάδα παραγωγών.
4. Ενισχύσεις με στόχο να διευκολυνθούν οι αγρότες να κάνουν πιο ορθολογική χρήση των γεωργικών εργαλείων.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι και το ζήτημα της "ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ". Αναλυτικότερα:

5. Ετήσια συμπληρωματική εισοδηματική ενίσχυση σε συνταξιοδοτούμενους αγρότες, μέλη των οικογενειών τους, και μισθωτούς εργάτες ηλικίας τουλάχιστον 55 ετών.

6. Ένα διαρθρωτικό πριμ σε αγρότες ηλικίας τουλάχιστον 55 ετών που θα ισούται με την αξία της απελευθερούμενης γης, πολλαπλασιασμένη τουλάχιστον επί οκτώ.

7. Ενίσχυση για ενθάρρυνση δημιουργίας μακροχρόνιων μισθώσεων (leasing) για εδάφη που εγκαταλείπονται από αγρότες, οι οποίοι επωφελούνται από τα προαναφερθέντα επιδόματα όπως αναφέρθηκαν στο 5 και 6.

Εξίσου σημαντική είναι και η πρόταση για "κοινωνικοοικονομική πληροφόρηση" του αγροτικού πληθυσμού.

9. Ενίσχυση για εκπαίδευση συμβούλων και διορισμός τους σε θέσεις.

10. Ενίσχυση για δημιουργία, ανάπτυξη και λειτουργία ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και για παροχή υποτροφιών σε αγρότες που θα φοιτήσουν σε τέτοια ιδρύματα.

Η πρόταση για "ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ" θα βρει πρόσφορο έδαφος αφού όπως θα δούμε δελεάζει τους αγρότες με μία σειρά ενισχύσεων, πριμοδοτήσεων, παροχών.

11. Πριμ ίσο προς 80%-90% του κόστους αναδάσωσης απελευθερούμενων γεωργικών εκτάσεων.

12. Ενίσχυση σε συνταξιοδοτούμενους αγρότες, που ευεργετούνται από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις υπ' αριθμ. 5 ή 6, για τη φύτευση δέντρων στα εδάφη που εγκαταλείπουν.

13. Παροχή τουλάχιστον επί εννέα χρόνια μιας ετήσιας εισοδηματικής ενίσχυσης σε ιδιοκτήτες γης των οποίων οι ενοικιαστές ευεργετούνταν από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις 5 ή 6.

14. Για ιδιοκτήτες που απελευθερώνουν γη για αναψυχή και παρόμοιες χρήσεις, ενίσχυση που έχει αποτέλεσμα ισοδύναμο με αυτό των προαναφερθεισών περιπτώσεων υπ' αριθμ. 12 και 13.

Αξίζει να αναφέρουμε και κάποια συμπληρωματικά μέτρα που λήφθηκαν και που αφορούν τον κτηνοτροφικό κλάδο.

15. Μια ενίσχυση προσανατολισμού τριών χρόνων για την ενθάρρυνση παραγωγής βοείου και πρόβειου κρέατος σε εκσυγχρονισμένες εκμεταλλεύσεις.

16. Μέχρι τα τέλη του 1973, την παροχή σε εκσυγχρονιζόμενες εκμεταλλεύσεις μιας επιδότησης για σφαγή αγελάδων, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η εγκατάλειψη της παραγωγής γάλακτος.

Τέλος, τα μέτρα που λήφθηκαν για τις ομάδες των παραγωγών είναι τα εξής:

17. Μια ενίσχυση εκκίνησης κατά τα πρώτα τρία χρόνια μετά την επίσημη αναγνώριση μιας ομάδας.

18. Επενδυτικές ενισχύσεις κατά τα πρώτα πέντε χρόνια μετά την επίσημη αναγνώριση για υποβοήθηση της βελτίωσης των συνθηκών παραγωγής και εμπορίας.

19. Μια εφάπαξ ενίσχυση πληρωτέα κατά τη διάρκεια των πρώτων πέντε ετών μετά την επίσημη αναγνώριση.

Αξίζει να λεχθεί ότι κατά την παροχή όλων των ανωτέρω τύπων ενίσχυσης, εκτός εκείνων που σχετίζονταν με τις ομάδες παραγωγών, το FEOGA θα κατέβαλε στα κράτη-μέλη το 50% της προβλεπόμενης δαπάνης. Στην περίπτωση των ομάδων παραγωγών η συνεισφορά του FEOGA θα ήταν 30%.

Πολύ λίγα έγιναν το 1970, καθώς δεν υπήρξε καμία συμφωνία στο Συμβούλιο ως προς τις μεταρρυθμιστικές προτάσεις. Στην αρχή του 1971 η Επιτροπή προσπάθησε να δώσει ώθηση στα πράγματα ζητώντας από το Συμβούλιο να εγκρίνει μια Απόφαση που να δηλώνει την προσήλωσή του στις γενικές αρχές της διαρθρωτικής

μεταρρύθμισης (Commission, 1971a). Το Συμβούλιο υιοθέτησε πράγματι μια Απόφαση, το περιεχόμενο της οποίας εξέφραζε μια επιπλέον υποχώρηση σε σχέση με τις μεταρρυθμιστικές προτάσεις. Ορισμένα παραδείγματα των περιοριστικών τροποποιήσεων που έγιναν πάνω στις προτάσεις του 1970 και εμφανίστηκαν στην Απόφαση του Συμβουλίου έχουν ως εξής:

α) Μια λιγότερο γενναιόδωρη προσέγγιση όσον αφορά στις συντάξεις των αποσυρόμενων αγροτών, τόσο από την άποψη της ηλικιακής ομάδας όσο και από αυτή του ύψους της βοήθειας?

β) Μια λιγότερο γενναιόδωρη επιδότηση του επιτοκίου ως κινήτρου για τον εκσυγχρονισμό τόσο από την άποψη του ποσοστού της επιδότησης όσο και από αυτή του ποσού που θα έπαιρνε ο αποδέκτης (το οποίο έπρεπε να είναι υψηλότερο).

γ) Το σημαντικότερο απ' όλα: μείωση του ύψους της κοινοτικής συμμετοχής, το οποίο, σύμφωνα με τις προτάσεις, έπρεπε να είναι της τάξεως του 50% (εκτός από την περίπτωση των ομάδων παραγωγών)? Στην Απόφαση μειώθηκε στο 25% της επιλέξιμης δαπάνης των κρατών-μελών. Η μόνη εξαίρεση που έγινε ήταν στην περίπτωση του συστήματος αποχώρησης σε μειονεκτικές περιοχές, όπου δεν υπήρχε τότε κανένα εθνικό σύστημα αυτού του είδους. Σε τέτοιες περιπτώσεις η δέσμευση της Κοινότητας θα ήταν στο ύψος του 65%.

Μια περαιτέρω μεταβολή, επιζήμια για το πνεύμα των μεταρρυθμίσεων, ήταν η αποδυνάμωση της δέσμευσης για μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Η δέσμευση αυτή είχε ήδη παραλειφθεί στο σχέδιο Απόφασης της Επιτροπής, και η αναδιατύπωση που υπήρξε στην Απόφαση, έτσι όπως υιοθετήθηκε, αποδυνάμωσε το ζήτημα ακόμα περισσότερο. Αντί να δραστηριοποιηθούν, ώστε να μειώσουν τις γεωργικές εκτάσεις, το μόνο που συμφώνησαν ήταν να λάβουν τα κράτη-μέλη «όλα εκείνα τα προληπτικά μέτρα που θα μπορούσαν να εμποδίσουν μια επέκταση της έκτασης που

χρησιμοποιείται για γεωργικούς σκοπούς» (Commission, 1971a. 6). Αυτή η αδύναμη διάθεση ταίριαζε με την αποδυνάμωση της δέσμευσης για χορήγηση ενίσχυσης στους αγρότες, προκειμένου να χρησιμοποιήσουν τις γεωργικές εκτάσεις τους για άλλες δραστηριότητες, κάτι που επίσης προκύπτει από την Απόφαση.

Η Επιτροπή άδραξε την ευκαιρία που της παρουσιάστηκε μέσω του Σχεδίου Απόφασης για να προσθέσει ορισμένα ζητήματα στις προτάσεις του 1970. Μια τέτοια προσθήκη υπήρξε η αναβίωση της ιδέας που διατυπώθηκε στο Σχέδιο Mansholt, ότι δηλαδή θα έπρεπε να υπάρχουν υποτροφίες σπουδών για τα παιδιά των αγροτών που επιθυμούσαν να εγκαταλείψουν τη γεωργία. Τούτο τροποποιήθηκε στην Απόφαση, όπως τελικά εγκρίθηκε, και υποβαθμίστηκε σε μια σύσταση ότι τα κράτη-μέλη θα έπρεπε να εγκαθιδρύσουν ένα τέτοιο σύστημα για τα παιδιά των αγροτών που δεν διαθέτουν αρκετά μέσα. Άλλη μια προσθήκη στις προτάσεις του 1970 αφορούσε στην παροχή βοήθειας σε αγρότες ηλικίας 45-55 ετών, οι οποίοι ούτε να εκσυγχρονίσουν τις εκμεταλλεύσεις τους μπορούσαν ούτε να επανακαταρτισθούν για άλλους είδους απασχόληση, αλλά συμφωνούσαν να εγκαταλείψουν τη γεωργία και να διαθέσουν τις εκμεταλλεύσεις τους σε άλλους αγρότες. Η Επιτροπή συνέχισε να εργάζεται πάνω στην αναθεώρηση των προτάσεων του 1970 και τελικά το 1971 παρουσίασε μια αναθεωρημένη εκδοχή στο Συμβούλιο. Το σχέδιο Οδηγίας για τον περιορισμό των γεωργικών εκτάσεων εγκαταλείφθηκε ενώ το ίδιο συνέβη και στην περίπτωση του Σχεδίου Οδηγίας για τις συμπληρωματικές ενισχύσεις. Ωστόσο, μία από αυτές τις ενισχύσεις, δηλαδή η ενίσχυση προσανατολισμού για την παραγωγή βόειου και πρόβειου κρέατος, περιελήφθη στο αναθεωρημένο σχέδιο Οδηγίας για τον εκσυγχρονισμό. Όλα τα διατηρούμενα προσχέδια, δηλαδή για τον εκσυγχρονισμό, την αποχώρηση από τη γεωργία, τις κοινωνικοοικονομικές συμβουλευτικές υπηρεσίες και τις ομάδες

παραγωγών, τροποποιήθηκαν λίγο έως πολύ στα πλαίσια που χάραξε η Απόφαση, και η Επιτροπή προέβη και σε μια σειρά πρόσθετων αλλαγών. Για παράδειγμα, η πρόταση για τον εκσυγχρονισμό δήλωνε τώρα ρητά ότι η βοήθεια θα περιοριζόταν στους αγρότες των οποίων το κύριο επάγγελμα ήταν η γεωργία.

Μερικά χαρακτηριστικά των αναθεωρημένων σχεδίων υποδηλώνουν ότι η Επιτροπή απομακρυνόταν ακόμα πιο πολύ από το Σχέδιο Mansholt.

2.3 Σημαντικές αλλαγές στο έδαφος της Ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής λίγο πριν το Γύρο της Ουρουγουάης

Το Συμβούλιο έδωσε εντολή το 1980 στην Επιτροπή να προβεί σε μια αναθεώρηση των κοινοτικών πολιτικών? ένα χρόνο αργότερα η Επιτροπή κατέθεσε την αναφορά της. Σχετικά με την ΚΑΠ η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα αγροτικά εισοδήματα δεν θα έπρεπε να είναι ο μοναδικός παράγων για τον καθορισμό των τιμών? ότι δεν ήταν ρεαλιστικό να δοθεί πλήρης εγγύηση στους παραγωγούς προϊόντων με διαρθρωτικό πλεόνασμα? κι ότι οι τιμές έπρεπε να αντικατοπτρίζουν τις πραγματικότητες της αγοράς περισσότερο απ' όσο στο παρελθόν. Βασισμένη σε αυτά τα συμπεράσματα η Επιτροπή πρότεινε ένα σύνολο κατευθυντήριων γραμμών για τη μελλοντική ανάπτυξη της ΚΑΠ. Δύο από αυτές συνέδεσαν ιδιαίτερα την πολιτική εσωτερικής αγοράς με εξωτερικούς παράγοντες:

- μια τιμή βασισμένη στη μείωση της διαφοράς ανάμεσα στις τιμές της Κοινότητας και στις τιμές που χρησιμοποιούν οι κύριοι ανταγωνιστές της, είναι προς το συμφέρον της ανταγωνιστικότητας και μιας ιεράρχησης τιμών σχεδιασμένων να βελτιώσουν την ισορροπία της παραγωγής?
- μια δραστήρια πολιτική εξαγωγών η οποία θα τιμούσε τις διεθνείς υποχρεώσεις της Κοινότητας.

Η Επιτροπή θεωρούσε ότι θα υπήρχαν κίνδυνοι, αν λαμβάνονταν υπόψη οι διεθνείς τιμές περισσότερο από πριν, εξαιτίας της αστάθειας αυτών των αγορών. Παρ' όλα αυτά, ο στόχος θα έπρεπε να είναι η «σταδιακή ευθυγράμμιση των εγγυημένων τιμών με τις τιμές που θα επικρατούν σε μια καλύτερα οργανωμένη παγκόσμια αγορά». Η συνεισφορά της Κοινότητας σ' αυτή την καλύτερα οργανωμένη αγορά θα επιτυχανόταν μέσω «μιας πιο δραστήριας πολιτικής εξαγωγών, σχεδιασμένης να σταθεροποιήσει τις διεθνείς τιμές με συμφωνίες συνεργασίας με άλλους μεγάλους εξαγωγείς.

Αυτές οι τολμηρές δηλώσεις πρέπει να προκάλεσαν νευρικότητα στην Επιτροπή, διότι λίγους μήνες αργότερα, στις λεπτομερείς «Κατευθυντήριες Γραμμές» υπήρχε εμφανώς μια πιο επιφυλακτική άποψη για τις συγκρίσεις των διεθνών τιμών και της καταλληλότητάς τους σε σχέση με τις εσωτερικές τιμές. Σ' αυτή την περίπτωση η Επιτροπή προχώρησε τόσο ώστε να δηλώσει ότι ήταν «πεπεισμένη πως μια γενικευμένη και συστηματική ευθυγράμμιση με τις διεθνείς τιμές αγοράς δεν θα συνιστούσε χρήσιμη κατεύθυνση πολιτικής». Αντίθετα, τα επίπεδα των διεθνών τιμών κοιτάζονταν μόνον από την άποψη της επίδρασης που μπορεί να ασκούσαν στο επίπεδο των εξαγωγικών ενισχύσεων. Το κόστος διαθεσιμότητας των πλεονασμάτων ήταν υψηλό, πράγμα που έθεσε το ερώτημα της οικονομικής ευθύνης: θα έπρεπε να παραμείνει μόνον η επιβάρυνση της Κοινότητας, ή θα έπρεπε να ζητηθεί και η συμμετοχή των παραγωγών;

Δύο χρόνια αργότερα, το 1983, η Επιτροπή επέστρεψε στο ζήτημα της εμπορικής πολιτικής και έβιξε ένα σημείο το οποίο δεν είχε επισημανθεί προηγουμένως. Εάν η Κοινότητα επιθυμούσε να επεκτείνει τις εξαγωγές της και να διατηρήσει το μερίδιό της στις παγκόσμιες αγορές τότε η γεωργία «έπρεπε να δεχτεί όλο και πιο πολύ την πειθαρχία αγοράς στην οποία υπόκεινται άλλοι τομείς της κοινοτικής

οικονομίας». Δηλαδή θα έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη δυνατότητα παραγωγής σε ανταγωνιστικές τιμές. Η Επιτροπή υποστήριξε τρεις εξελίξεις:

- διεθνή συνεργασία με τις κύριες εξαγωγικές χώρες, για να εμποδιστεί η επιδείνωση των διεθνών τιμών?
- ανάπτυξη μιας πολιτικής σε επίπεδο Κοινότητας για την προώθηση των εξαγωγών σε μια υγιή οικονομική βάση?
- άσκηση των διεθνών δικαιωμάτων της Κοινότητας, ιδιαίτερα στην GATT, για την αναθεώρηση του εξωτερικού συστήματος προστασίας σ' εκείνες τις περιπτώσεις που η Κοινότητα παίρνει μέτρα για να μειώσει τη δική της παραγωγή.

Η πρώτη από αυτές τις εξελίξεις υποδηλώνει τη δημιουργία διεθνών cartels για να ελέγχουν τις τιμές (κάτι αντίστοιχο αυτού που έπρατε ο Ο.Π.Ε.Κ. για τα πετρελαϊκά προϊόντα³) η δεύτερη αφορούσε στη συχνά αναφερόμενη, αλλά σπανίως επιτυχανόμενη συνομολόγηση των μακροπρόθεσμων συμβολαίων για την προμήθεια αγροτικών προϊόντων, ιδιαίτερα σε αναπτυσσόμενες χώρες? η τρίτη είχε ως στόχο να ανοίξει το δρόμο για μια επανεξέταση όλων των εμπορικών παραχωρήσεων που είχε κάνει η Κοινότητα – για οποιοδήποτε λόγο – σε προμηθευτές συγκεκριμένων αγροτικών προϊόντων.

Αυτές οι σκέψεις για την εμπορική πολιτική κατά τις αρχές της δεκαετίας του '80 δεν οδήγησαν σε ιδιαίτερη δράση, όμως δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, για πρώτη φορά το όλο ζήτημα της εξωτερικής διάστασης της ΚΑΠ άρχισε να λαμβάνεται πιο σοβαρά υπόψη...

Η Επιτροπή προειδοποίησε ότι η παγκόσμια αγορά άλλαζε: ο ανταγωνισμός εντεινόταν, εισαγωγικές κατά το παρελθόν χώρες ήταν

³ Ήταν πράγματι μια απόπειρα να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την υπογραφή συμφωνιών (στην GAAT) που ρυθμίζουν το διεθνές εμπόριο στη βάση ελαχίστων τιμών. Οι συμφωνίες είχαν οριστεί για το σιτάρι, τα γαλακτοκομικά προϊόντα και το βόειο κρέας.

τώρα εξαγωγικές. Ως αποτέλεσμα, η Κοινότητα έπρεπε να εξετάσει τη δική της εμπορική πολιτική και τα μέσα άσκησής της. Η Επιτροπή έκανε την ανάλυσή της επί τη βάσει τριών υποθέσεων: τη διατήρηση του υπάρχοντος μεριδίου διεθνούς εμπορίου? τη διατήρηση της μεταβλητής εισαγωγικής εισφοράς και των εξαγωγικών ενισχύσεων/επιστροφών ως μηχανισμών σταθεροποίησης της εσωτερικής αγοράς? και τη διατήρηση της Κοινοτικής Προτίμησης ως θεμελιώδους αρχής. Αυτές είναι ενδιαφέρουσες υποθέσεις ενόψει των διαπραγματεύσεων της GATT που πού σύντομα θα γινόταν μείζον ζήτημα.

Η Επιτροπή τόνισε ότι η Κοινότητα λειτουργούσε ακόμα ως ένας καθαρός εισαγωγέας – όπως ήταν 25 χρόνια προηγουμένως – αλλά ότι στην πραγματικότητα ήταν «ο μεγαλύτερος εξαγωγέας γαλακτοκομικών προϊόντων, ο δεύτερος εξαγωγέας σιτηρών και ζάχαρης και κυρίαρχος στην εξαγωγή κρασιού, αλκοολούχων ποτών και μεταποιημένων προϊόντων». Εξέτασε τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να εφαρμοστεί στο εξωτερικό εμπόριο.

Σε σχέση με τις εισαγωγές, η Επιτροπή επανέφερε το θέμα των δυσκολιών που προέκυψαν με το χαμηλό επίπεδο προστασίας για ορισμένα προϊόντα εξαιτίας των περιορισμών της GATT. Κατά συνέπεια ήταν ανάγκη να υπάρχει εσωτερική στήριξη τιμών, ώστε οι παραγωγοί να μπορούν να ανταγωνιστούν τις φθηνές εισαγωγές, καθώς επίσης και επιδοτήσεις για ορισμένα προϊόντα προκειμένου να διατεθούν είτε στην εσωτερική είτε στην εξωτερική αγορά. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω για τους φόρους για τα έλαια, η Επιτροπή πρότεινε ότι η λύση μπορούσε να βρεθεί στην καθιέρωση «ενός είδους ανταλλαγής ανάμεσα σε υψηλή και χαμηλή προστασία χωρίς να αυξάνεται το μέσο επίπεδο προστασίας της ευρωπαϊκής γεωργίας». Το ενδιαφέρον σχετικά με την πρόταση αυτή είναι ότι η Επιτροπή δεν υποστήριζε συνολική μείωση των τιμών στήριξης, αλλά μάλλον μια αναδιάταξη, βάσει της οποίας

κάποιοι από τους παραγωγούς θα έχαναν και κάποιοι άλλοι θα κέρδιζαν.

Το Σεπτέμβριο του 1980 αυτή η συμφωνία επιτεύχθηκε από τα κράτη-μέλη της GATT, να αρχίσει ο Γύρος της Ουρουγουάης. Αγροτικά θέματα είχαν περιληφθεί στους αμέσως προηγούμενους γύρους (το Γύρο Κέννεντυ, 1964-1967, και το Γύρο του Τόκιο, 1973-1979) – αλλά λίγα είχαν επιτευχθεί από την άποψη της απελευθέρωσης του εμπορίου στα αγροτικά προϊόντα. Αυτή τη φορά υπήρχε μια σημαντική πίεση διεθνώς για να επιτευχθεί κάτι περισσότερο, κυρίως διότι η πλεονασματική παραγωγή είχε επιβαρυνθεί σε παγκόσμια κλίμακα και οι διαφωνίες μεταξύ αντιπάλων εξαγωγέων – κυρίως της ΕΟΚ και των ΗΠΑ – είχαν γίνει πιο συχνές και έντονες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η πολιτική που ακολούθησε η Ευρωπαϊκή γεωργία κατά τη διάρκεια του '90

3.1 Οι διαπραγματεύσεις για τη γεωργία στον γύρο της Ουρουγουάης

Ο Γύρος της Ουρουγουάης ήταν ο πιο εκτεταμένος από τότε που άρχισε το σύστημα των Γύρων της GATT για διαπραγματεύσεις διεθνούς εμπορίου, δηλαδή τη δεκαετία του '50. κάλυψε μια ευρεία κλίμακα θεμάτων και τα κράτη που συμμετείχαν ήταν περισσότερα από ποτέ: Όταν άρχισε ο Γύρος υπήρχαν 90 περίπου κράτη-μέλη τη στιγμή που υπογραφόταν η Τελική συμφωνία υπήρχαν 125 μέλη με τουλάχιστον 20 επιπλέον αιτούντες που επιθυμούσαν να συμμετάσχουν στον Παγκόσμιο Οργανισμό εμπορίου (ΠΟΕ) ο οποίος αντικατέστησε την GATT στην αρχή του 1995. Αρχικά ο Γύρος αναμενόταν να διαρκέσει από το 1987 μέχρι το 1999 με μία ενδιάμεση επισκόπηση της προόδου των διαπραγματεύσεων στα τέλη του 1988. Παρ' όλα αυτά λόγω δυσκολιών που ανεφύησαν κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων ο Γύρος συνεχίστηκε μέχρι τα τέλη του 1993 και η Τελική Συμφωνία υπογράφηκε στο Μαρακές τον Απρίλιο του 1994.

Τρία μεγάλα θέματα καλύφθηκαν στις διαπραγματεύσεις: α) το πιο αποτελεσματικό άνοιγμα των αγορών μέσω της μείωσης των δασμών και της εξάλειψης των μη δασμολογικών εμπορικών εμποδίων, β) η επανενίσχυση των μηχανισμών διεθνούς ελέγχου, ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα γινόταν κατάχρηση της προστασίας που είχε παρασχεθεί όταν απειλούνταν μια αγορά, καθώς και η βελτίωση των διαδικασιών που είχαν υιοθετηθεί για τη διευθέτηση των διαφορών και γ) η επέκταση των κανόνων και περιορισμών της GATT σε νέα θεματικά αντικείμενα, όπως είναι το εμπόριο δικαιωμάτων πνευματικής

ιδιοκτησίας (TRIPS), και σε διάφορες υπηρεσίες, τραπεζικές χρηματοπιστωτικές κλπ.

Ο τρόπος με τον οποίο η Κοινότητα διεξάγει διαπραγματεύσεις με τρίτες χώρες πάνω σε ζητήματα εμπορικής πολιτικής προβλέπεται από το άρθρο 113 της Συνθήκης της Ρώμης: η Επιτροπή διεξάγει τις διαπραγματεύσεις για λογαριασμό της Κοινότητας επί τη βάση μιας σύντομης αναφοράς που εγκρίνεται από το Συμβούλιο των Υπουργών. Ενώ η ευθύνη για την αναφορά εναπόκειται στους υπουργούς Εξωτερικών που δρουν ως Συμβούλιο στην ουσία συμφέροντα άλλων υπουργείων πρέπει να ληφθούν υπόψη ανάλογα με το εκάστοτε θέμα, είτε αυτό αφορά στο εμπόριο. Για παράδειγμα στην περίπτωση της γεωργίας στις διαπραγματεύσεις της GATT το Συμβούλιο των Υπουργών Γεωργίας προετοίμασε τη θέση στην οποία είχαν όλοι συμφωνήσει σε διάφορες φάσεις των διαπραγματεύσεων και την απηύθυνε στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων με τη μορφή σύστασης.

Οι διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης ήταν ιδιαίτερα πολύπλοκες, μιας και αφορούσαν σε πάρα πολλά θέματα. Η αναφορά για τη γεωργία έπρεπε να λάβει υπόψη της όχι μόνο τις συνηθισμένες δυσκολίες επίτευξης ομοφωνίας μεταξύ των κρατών-μελών (δώδεκα εκείνη την εποχή), με διαφορετικά συμφέροντα εισαγωγικών και εξαγωγικών, Μεσογειακών και βόρειων κρατών, αλλά επίσης και τα συμφέροντα των μη γεωργικών τομέων που ανυπομονούσαν για την επιτυχία των διαπραγματεύσεων για τη γεωργία.

Ιδιαίτερη σημασία είχαν οι διαφωνίες μεταξύ ΗΠΑ και ΕΟΚ για τις εξαγωγές ελαιούχων σπόρων, γλουτένης και αραβοσίτου στην Ισπανία. Υπήρξαν σημαντικά προβλήματα στις διαπραγματεύσεις της GATT, και μόλις επιλύθηκαν, διευκόλυναν την ολοκλήρωση της Τελικής Συμφωνίας.

Η αρχική αναφορά της κοινοτικής διαπραγμάτευσης για τη γεωργία χώρισε τη μελλοντική δράση σε βραχυπρόθεσμη και

μακροπρόθεσμη. Η πρώτη είχε ως στόχο της την επίτευξη μιας καλύτερης ισορροπίας στην αγορά, μέσω μιας μείωσης της εσωτερικής και εξωτερικής στήριξης, ώστε να αποτραπεί η επιδείνωση της κατάστασης της αγοράς. Η προσπάθεια θα έπρεπε να επικεντρωθεί στους τομείς με τα μεγαλύτερα προβλήματα. Ταυτόχρονα, ειδικές προσπάθειες θα έπρεπε να γίνουν για να σταθεροποιηθούν οι παγκόσμιες αγορές σιτηρών, ζάχαρης και γαλακτοκομικών προϊόντων.

Η μακροπρόθεσμη δράση θα είχε ως εξής: Οι αγρότες θα έπρεπε να αποζημιωθούν για τη μείωση του επιπέδου στήριξης μέσω της παροχής κοινωνικών ενισχύσεων οι οποίες δε θα διαστρέβλωναν την παραγωγή. Συμφωνία στα επίπεδα στήριξης θα απαιτούσε την ανάπτυξη ενός καθορισμένου μέτρου και η κοινότητα πρότεινε μια τροποποιημένη εκδοχή ενός ισοδύναμου επιδότησης παραγωγού όπως αναπτύχθηκε από τον ΟΟΣΑ. Στην αρχική του μορφή αυτό ορίστηκε ως «η πληρωμή που θα απαιτούνταν για την αποζημίωση των αγροτών για την απώλεια του εισοδήματος που προκύπτει από την απόσυρση ενός δεδομένου μέτρου πολιτικής. Εκφραζόμενο ως ποσοστό, αντιπροσωπεύει εκείνο το μέρος της αξίας του προϊόντος που προστίθεται λόγω των διαφόρων ενισχύσεων».

Η Κοινότητα ευχόταν το μέτρο αυτό να τροποποιηθεί ώστε να συμπεριλάβει μόνον εκείνες τις μορφές στήριξης οι οποίες είχαν σημαντική επίδραση στο εμπόριο, να ποσοτικοποιήσει τα μέτρα που είχαν ως στόχο να περιορίσουν την παραγωγή και να ληφθούν υπόψη οι διακυμάνσεις των διεθνών τιμών και των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η πρόοδος στις διαπραγματεύσεις ήταν εξαιρετικά αργή και μέχρι τη στιγμή της ενδιάμεσης επισκόπησης, η οποία άρχισε στο Μόντρεαλ το Δεκέμβριο του 1988, η αγροτική διαπραγμάτευση είχε προσχωρήσει πολύ λίγο. Οι υπουργοί Γεωργίας ενδιαφέρονταν πολύ περισσότερο να χρησιμοποιήσουν τη θέση-δήλωση της Κοινότητας για το Μόντρεαλ ως μέσο για να δοθεί έμφαση στην πρόοδο που είχε ήδη γίνει σε σχέση με

τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, παρά να αναπτύξουν συγκεκριμένες προτάσεις για να προχωρήσουν οι διαπραγματεύσεις. Είναι ενδεικτικό της σημασίας που αποδόθηκε στη γεωργία κατά το Γύρο της Ουρουγουάης ότι σχεδόν η μισή από τη θέση-δήλωση της Κοινότητας στο Μόντρεαλ είχε αφιερωθεί στην έκθεση μιας ανώδυνης αναφοράς για τη γεωργία. Οι διαπραγματεύσεις διεξάγονταν αμέσως μετά την εισαγωγή των σταθεροποιητών των προϊόντων, μετά τη συμφωνία να περιοριστούν οι δημοσιονομικές δαπάνες της ΚΑΠ, και μετά τη θέσπιση της αγρανάπαυσης και της εκτατικοποίησης. Η Κοινότητα ήταν αποφασισμένη να αποκομίσει το μέγιστο όφελος στις διαπραγματεύσεις της GATT από τη θέσπιση αυτών των μέτρων.

Η προσοχή που δόθηκε στη γεωργία αντιμετωπίστηκε με κάποια ανησυχία από άλλα μέρη με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το αποτέλεσμα του Γύρου της Ουρουγουάης.

Τελικά η ενδιάμεση επισκόπηση ήταν αρκετά απογοητευτική και μάλιστα σ' έναν αριθμό πάρα πολύ σημαντικών τομέων που περιλάμβαναν όχι μόνο τη γεωργία, αλλά επίσης και την κλωστοϋφαντουργία, τις διασφαλίσεις απέναντι στην κατάχρηση προστατευτικών μέτρων σε περιόδους διαταραχής της αγοράς, καθώς και το εμπόριο δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Στο σημείο που αφορούσε στη γεωργία, ο Γενικός Διευθυντής της GATT -Dunkel- προσπάθησε να πιέσει τις διαπραγματεύσεις ορίζοντας τρεις αρχές στις οποίες θα έπρεπε να βασιστεί όλη η συζήτηση: οι αγροτικές πολιτικές θα έπρεπε να είναι περισσότερο ευαίσθητες στα μηνύματα των παγκόσμιων αγορών? η στήριξη και προστασία θα έπρεπε να μειωθούν σταδιακά και να εναρμονιστούν για να μειωθεί η στρέβλωση στο εμπόριο? και οι αναπτυσσόμενες χώρες θα έπρεπε να επωφεληθούν από μία ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση.

Στο ζήτημα της μείωσης της εσωτερικής υποστήριξης, οι απόψεις ΗΠΑ και Κοινότητας διέφεραν θεμελιακά. Οι ΗΠΑ επιζητούσαν να

εξαλειφθούν όλα τα μέτρα αυτού του είδους, εάν διαστρέβλωναν το εμπόριο, και να χωριστούν τα υπόλοιπα μέτρα υποστήριξης σε δύο ομάδες: εκείνα που ήταν σε οριακό βαθμό στρεβλωτικά για το εμπόριο και τα οποία θα έπρεπε να τεθούν υπό έλεγχο, και εκείνα που, απ' αυτή την άποψη, ήταν ουδέτερα και θα έπρεπε να είναι εκτός της συμφωνίας της GATT. Η Κοινότητα ευνόησε μια προσέγγιση η οποία δεν κατηγοριοποιούσε τους τύπους στήριξης, αλλά ασχολούνταν περισσότερο με την επίδραση της στήριξης. Για το σκοπό αυτό προώθησε τον αθροιστικό δείκτη στήριξης (aggregate measure of support – AMS).

Ο αθροιστικός αυτός δείκτης περιλαμβάνει όλα τα μέτρα τα οποία ασκούν μια πραγματική επίδραση στις αποφάσεις των αγροτών που σχετίζονται με την παραγωγή. Περιλαμβάνει ως επί το πλείστον μέτρα για τη στήριξη των τιμών, άμεσες πληρωμές συνδεδεμένες με την παραγωγή ή τους συντελεστές παραγωγής και μέτρα που στοχεύουν να μειώσουν το κόστος των εισροών το οποίο αφορά συγκεκριμένα προϊόντα ή όπου η χορήγηση σε βασικά προϊόντα είναι εφικτή».

Οι Αμερικανοί ήταν αντίθετοι στην χρήση του AMS επειδή η εσωτερική αγροτική πολιτική των ΗΠΑ βασιζόταν ιδιαίτερα σ' ένα σύστημα των ελλειμματικών πληρωμών.

Ύστερα από έντονες αντιπαραθέσεις μεταξύ των ΗΠΑ και της Κοινότητας γεννάται φόβος στους κύκλους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν ότι μέσω των ριζοσπαστικών τους προτάσεων, οι Αμερικανοί προσπαθούσαν να καταργήσουν την ΚΑΠ – όχι να τη φιλελευθεροποιήσουν.

Οι διαπραγματεύσεις παρατείνονταν κατά τη διάρκεια του 1990 χωρίς να σημειώνουν πρόοδο. Ο Γύρος της Ουρουγουάης είχε προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί στις αρχές Δεκεμβρίου, ενώ η 15^η Οκτωβρίου είχε συμφωνηθεί να είναι η ημερομηνία κατάθεσης στην GATT των προτάσεων για την τελική φάση των αγροτικών

διαπραγματεύσεων. Η προσέγγιση της προθεσμίας έδωσε έναυσμα για μια έντονη περίοδο συζήτησης εντός της Κοινότητας, πράγμα που κατέδειξε τις ανησυχίες των αγροτικών κύκλων, τη διαίρεση μεταξύ των κρατών-μελών και τους φόβους άλλων μερών, που ανυπομονούσαν για την επιτυχή έκβαση του Γύρου, πως μια διαφωνία στα αγροτικά ζητήματα θα μπορούσε να είναι ακόμα ένα αξεπέραστο εμπόδιο. Διακυβεύονταν τόσο πολλά, που οι συζητήσεις μέσα στα θεσμικά όργανα της Κοινότητας ήταν ιδιαίτερα δύσκολες.

Έπειτα από μια συνεχή πάλη διαπραγματεύσεων χωρίς ουσιαστικά αποτελέσματα θα περάσουν τρία χρόνια μέχρι να επιτευχθεί μια Τελική Συμφωνία. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου, το έτος 1992 ήταν ιδιαίτερα σημαντικό για τη γεωργία. Στα τέλη Δεκεμβρίου του 1991, η Dunkel παρουσίασε στους συμμετέχοντες στην GATT ένα πακέτο προτάσεων για τη φιλελευθεροποίηση του τομέα. Αυτά αποτέλεσαν αργότερα τη βάση μιας οριστικής συμφωνίας για τη γεωργία. Οι προτάσεις περιλάμβαναν:

Για την πρόσβαση στην αγορά

α) Δασμοποίηση μη δασμολογικών φραγμών, αλλά χωρίς προσαρμογές για διακυμάνσεις τιμής και νομισματικές μεταβολές, που επεδίωκε η Κοινότητα?

β) μείωση δασμών και ισοδυνάμων τους, εντός περιόδου επτά ετών, της τάξης του 36% κατά μέσο όρο και κατ' ελάχιστον 15% για κάθε επιμέρους προϊόν?

γ) εγγυημένη ελάχιστη πρόσβαση στις αγορές που θα ανερχόταν στο 5% της εσωτερικής κατανάλωσης.

Για την εσωτερική στήριξη

α) Μια μείωση κατά 20% σε όλες τις κρατικές επιδοτήσεις, εντός περιόδου επτά ετών, υπολογιζόμενη με βάση την περίοδο 1986-1988

και χρησιμοποιώντας το AMS ή ένα ισοδύναμό του όπου το AMS ήταν ακατάλληλο?

β) μια εξαίρεση για επιδοτήσεις μικρής κλίμακας (δηλαδή εκείνες που δεν υπερέβαιναν το 5% της συνολικής αξίας του προϊόντος)?

γ) μια εξαίρεση για την απαίτηση μείωσης επιδότησης για ορισμένους τύπους κρατικής παρέμβασης, όπως κονδυλίων που δαπανώνται για την έρευνα, για τον έλεγχο ασθενειών, για εκπαιδευτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες, για δαπάνες υποδομής, για άμεση στήριξη εισοδήματος που δεν συνδέεται με την παραγωγή, σε συντάξεις, σε αγρανάπαυση.

Για τις επιδοτήσεις εξαγωγών

α) Μια μείωση της τάξης του 36% στις δαπάνες και 24% στον όγκο, εντός περιόδου επτά ετών?

β) εφαρμογή αυτών των μειώσεων στις πληρωμές σε είδος, αποθέματα που πωλούνται με ζημία, εσωτερικές επιδοτήσεις προϊόντων για τα οποία υφίσταντο εκείνη την εποχή εξαγωγικές επιδοτήσεις, επιδοτήσεις για μεταποίηση, μεταφορά αγαθών και εκεί όπου υπήρχαν εξαγωγικές ποσοστώσεις.

3.2 Μεταρρυθμίσεις MacSharry (1992-1996)

Στις αρχές του 1991 η Επιτροπή εξέδωσε ένα κείμενο συζήτησης «Η εξέλιξη και το μέλλον της ΚΑΠ», που συνήθως αποκαλείται το Σχέδιο MacSharry. Ο στόχος αυτού του κειμένου ήταν να ανοίξει μια συζήτηση. Από πολλές απόψεις ακολουθούσε μια σειρά σκέψεων που ξεκίνησαν στο κείμενο με τίτλο «Οι Προοπτικές». Ο βασικός στόχος του ήταν να διατηρήσει αρκετό αριθμό αγροτών που θα αναλάμβαναν εκ μέρους της κοινωνίας τα καθήκοντα του παραγωγού τροφίμων και πρώτων υλών, και του προστάτη του φυσικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο της οικογενειακής γεωργίας.

Για την υποστήριξη αυτού του στόχου η πολιτική τιμών και αγορών έπρεπε να συνεχίσει τα γνωστά της καθήκοντα, δηλαδή του ελέγχου της παραγωγής και της εξισορρόπησης της αγοράς, αλλά πολύ πιο αποτελεσματικά. Προς το σκοπό αυτό οι μηχανισμοί στήριξης θα έπρεπε να αναθεωρηθούν. Αν και διατηρούνταν οι τρεις αρχές, δηλαδή η Ενιαία Αγορά, η Κοινοτική Προτίμηση και η Χρηματοδοτική Αλληλεγγύη, ήταν ανάγκη να ενσωματωθούν σ' ένα νέο πλαίσιο της δεκαετίας του '90.

Χρειαζόταν να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη φιλική προς το περιβάλλον γεωργία και να επιδιωχθεί ανταγωνιστικότητα και αποτελεσματικότητα προκειμένου να βοηθηθεί η Κοινότητα στις εμπορικές της δραστηριότητες, ενώ θα έπρεπε να τεθεί σε λειτουργία μια ισχυρή αναπτυξιακή πολιτική για τον αγροτικό χώρο, η οποία θα λειτουργούσε παράλληλα με την ΚΑΠ, με σκοπό να διατηρηθεί ο πληθυσμός των αγροτικών περιοχών και να ενισχυθεί η αγροτική οικονομία.

Στο κείμενο η Επιτροπή δεν είχε εστιάσει την προσοχή της σχετικά με τους τύπους της μεταρρύθμισης τιμών και αγορών αλλά σκιαγράφησε απλώς τα κύρια χαρακτηριστικά. Ο κλάδος των σιτηρών ήταν κρίσιμος: μια μείωση στις τιμές στήριξης θα τις καθιστούσε πιο ανταγωνιστικές σε σχέση με υποκατάστατα που χρησιμοποιούνται στη διατροφή των ζώων. Οι παραγωγοί θα αποζημιώνονταν για τις μειωμένες τιμές μέσω μιας άμεσης ενίσχυσης ανά εκτάριο, η οποία θα ήταν ίδια για όλους τους παραγωγούς μέχρι ένα συγκεκριμένο επίπεδο παραγωγής, αλλά θα ήταν προοδευτικά μειούμενη. Κατά τον ίδιο τρόπο, πάνω από ένα συγκεκριμένο επίπεδο η ενίσχυση θα παρεχόταν υπό τον όρο της απόσυρσης καλλιεργήσιμης γης (αγρανάπαυση) από την παραγωγή. Τόσο το επίπεδο της ενίσχυσης όσο και το ποσοστό της αγρανάπαυσης θα εξαρτιόταν από την κατάσταση της αγοράς. Ανάλογα συστήματα προβλέπονταν για τους ηλιόσπορους και τα

πρωτείνουχα προϊόντα. Η υλοποίηση αυτών των νέων συστημάτων θα οδηγούσε στην κατάργηση των υφιστάμενων σταθεροποιητών στις σχετικές καλλιέργειες.

Αφού περίμενε μερικούς μήνες για να ελέγξει τις αντιδράσεις στο Σχέδιο MacSharry, η Επιτροπή εξέδωσε ένα κείμενο συνέχεια του πρώτου στο οποίο περιέγραψε μερικές από τις αντιδράσεις που είχε δεχθεί. Δύο από αυτές έχουν σημασία γιατί δείχνουν πόσο δύσκολο είναι να διασωθεί η αγροτική πολιτική από μια διαστροφή που προκαλεί η μακρά συνήθεια, η οποία ευνοεί επιδοτήσεις στην τιμή κάθε μονάδας παραγωγής παρά την αποδεδειγμένη αδικία που προκαλεί μεταξύ των παραγωγών και την εγγενή τάση να ενθαρρύνει την εντατικοποίηση, τη μονοκαλλιέργεια, τις περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις και τη δημιουργία πλεονασμάτων που παραμένουν απούλητα. Μερικά κράτη-μέλη και αγροτικές οργανώσεις υποστήριξαν ότι η διατήρηση των υφιστάμενων θεσμικών τιμών μαζί με πιο αποτελεσματικό έλεγχο της προσφοράς καθώς και η μείωση των εισαγωγών, θα μπορούσαν να δημιουργήσουν μια πιο σταθερή κατάσταση για την κοινοτική γεωργία, χωρίς να υπάρχει μεροληψία έναντι άλλων ουσιαστικών κοινοτικών συμφερόντων. Είναι απίστευτο το ότι ύστερα από δύο δεκαετίες αναταραχής στην πολιτική τιμών και αγορών θα μπορούσαν να εκφραστούν σοβαρά τέτοιες απόψεις.

Η δεύτερη αρνητική αντίδραση σχετιζόταν με την προταθείσα διαφοροποίηση της στήριξης των συνθηκών του αγρότη ή της περιοχής. Στη βάση κάτι τέτοιο ήταν κρίσιμο γι' αυτό που προσπαθούσε να επιτύχει ο MacSharry: η προσέγγιση είχε «σχεδιαστεί για να διατηρηθεί η οικονομική και κοινωνική συνοχή προς όφελος της συντριπτικής πλειονότητας των αγροτών, οι οποίοι δεν είναι σε κατάλληλη θέση για να απολαύσουν πλήρως τα οφέλη των μέτρων πολιτικής»

Η Επιτροπή είχε προλάβει την κριτική επιχειρηματολογώντας κατά των απόψεων αυτών. Εξαιτίας της ποικιλίας των διαρθρώσεων μέσα στη γεωργία, οι αγρότες δεν ήταν στην ίδια κατάσταση και επομένως θα έπρεπε να υπάρξει δημόσια χρηματοδότηση για να αρθούν οι ανισότητες.

Σε κείμενο η Επιτροπή εξήγησε τις προσαρμογές που πρότεινε για μεταρρύθμιση των αγορών σε: σιτηρά, ελαιούχους σπόρους και πρωτεϊνούχα, καπνό, γάλα, βόειο και πρόβειο κρέας, με περισσότερες λεπτομέρειες. Αργότερα τον ίδιο χρόνο προετοίμασε σχέδιο νομοθετικών μέτρων για τα προϊόντα αυτά και, ύστερα από μακρές συζητήσεις επιτεύχθηκε συμφωνία στο Συμβούλιο το Μάιο του 1992. Μερικά σημαντικά χαρακτηριστικά του αρχικού Σχεδίου MacSharry είχαν χαθεί και πρώτα απ' όλα η προσπάθεια μετάθεσης της έμφασης από τη στήριξη μεσαίων και μεγάλων αγροτικών εκμεταλλεύσεων στις κοινωνικά και οικονομικά μειονεκτούσες εκμεταλλεύσεις στις οποίες υπήρχε εισοδηματικό πρόβλημα. Άλλα χαρακτηριστικά είχαν τροποποιηθεί έτσι ώστε να μειωθεί το αποτέλεσμά τους (τα επίπεδα στήριξης ήταν πιο γενναιόδωρα απ' όσο εμφανίζονταν στις προτάσεις της Επιτροπής).

Το πακέτο των μέτρων αφορούσε σε τρεις καλλιεργητικές περιόδους: 1993/94 – 1995/96 για τα είδη των προϊόντων που αναφέρθηκαν παραπάνω. Τα καθεστώτα κοινών οργανώσεων αγορών για τα λοιπά προϊόντα επρόκειτο να παραμείνουν σε ισχύ, τουλάχιστον προσωρινά, αλλά υπήρχε προσδοκία ότι θα αναθεωρούνταν μόλις δινόταν η ευκαιρία. Οι τιμές στόχου και παρέμβασης για τα σιτηρά καθορίστηκαν για τα τρία χρόνια, καθώς και οι αντισταθμιστικές πληρωμές. Οι τελευταίες υπολογίζονταν ανά εκτάριο και κατανέμονταν κατά περιοχές επί τη βάση των αποδόσεων των ετών 1986-87 έως 1990-91. Το ποσοστό καλλιεργήσιμης γης που θα τίθενταν σε αγρανάπαυση αποφαιζόταν κάθε χρόνο στη βάση της κατάστασης

που υπήρχε στην αγορά. Η άμεση ενίσχυση για τους μικρούς παραγωγούς σιτηρών αντικαταστάθηκε και σε αντάλλαγμα, οι τελευταίοι απαλλάσσονταν από τις υποχρεώσεις για αγρανάπαυση, και ελάμβαναν μια ενίσχυση ανά εκτάριο για όλες τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις.⁴

Παράλληλες ρυθμίσεις έγιναν για τους ελαιούχους σπόρους, με τη διαφορά ότι η ανά εκτάριο ενίσχυση δινόταν σε δύο δόσεις εντός του έτους, έτσι ώστε να μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με τις εξελίξεις των τιμών στις διεθνείς αγορές. Οι ρυθμίσεις για τη στήριξη του καπνού τροποποιήθηκαν σε μεγάλη έκταση και οι διάφορες ποικιλίες διαιρέθηκαν σε μεγάλη έκταση και οι διάφορες ποικιλίες διαιρέθηκαν σε οκτώ ομάδες, τρεις από τις οποίες αφορούσαν αποκλειστικά στην Ελλάδα. Κάθε ομάδα υπέκειτο σε ποσοστώσεις που κατανεμήθηκαν σε κάθε κράτος-μέλος που παρήγαγε καπνό. Μια μοναδική προνομή δινόταν σε κάθε ομάδα.

Μικρότερες προσαρμογές έγιναν στις ποσοστώσεις γάλακτος και στην τιμή στήριξης του βουτύρου. Το καθεστώς για το βόειο κρέας άλλαξε σημαντικά. Η τιμή παρέμβασης μειώθηκε κατά 15% για τα τρία χρόνια της περιόδου 1993-1995, ενώ στην πρόσβαση στην παρέμβαση τέθηκε όριο που θα μειωνόταν ετησίως μέχρι το 1997. οι διάφορες ενισχύσεις που δίνονταν για διαφορετικά είδη βοοειδών υπέκειντε πλέον σε μια μέγιστη πυκνότητα εκτρεφόμενων ζώων ανά εκτάριο βοσκότοπου η οποία θα μειωνόταν μέσα σε μια τετραετή περίοδο και στις δύο κτηνοτροφικές μονάδες ανά εκτάριο. Καθώς το καθεστώς για το πρόβειο κρέας είχε αναθεωρηθεί το 1989, οι τροποποιήσεις ήταν μικρότερης κλίμακας.

Όταν τέθηκε σε εφαρμογή το Σχέδιο MacSharry για την καλλιεργητική περίοδο 1993-1994, ο αγροτικός τομέας βρισκόταν μέσα σε μια συνηθισμένη κατάσταση υπερπροσφοράς. Το αποτέλεσμα του

⁴ Μικρός παραγωγός είναι κάποιος που παράγει λιγότερους από 92 τόνους το χρόνο.

1992-1993 ήταν τα αποθέματα σιτηρών και βοείου κρέατος να έχουν αυξηθεί, ενώ του βουτύρου και της σκόνης γάλακτος να έχουν μειωθεί. Η μέγιστη εγγυημένη ποσότητα είχε ξεπεραστεί στους τομείς: καπνού, βαμβακιού, ορισμένων φρούτων και λαχανικών, προβάτων και κρασιού. Οι προοπτικές για το 1997-1998 δεν ήταν ενθαρρυντικές? υπήρχε εκτίμηση ότι τα αποθέματα σιτηρών θα παρέμεναν σ' ένα επίπεδο 16-22 εκατ. τόνων, αν και με την προβλεπόμενη αύξηση στην κατανάλωση κάτι τέτοιο θα συνιστούσε σημαντική βελτίωση στο απόθεμα των 40 εκατ. τόνων που υπήρχε το 1991-1992. Το κρασί αναμενόταν να δημιουργήσει ένα ακόμα πρόβλημα μεγαλύτερο από εκείνο του 1993-1994. Αν και η παραγωγή μειωνόταν, το πλεόνασμα αναμενόταν να ανέλθει στο 1/3 της παραγωγής. Τα πλεονάσματα βοείου κρέατος και τα αποθέματά τους αναμενόταν να αυξηθούν, ενώ το πλεόνασμα του γάλακτος αναμενόταν να παραμείνει σταθερό στο υφιστάμενο επίπεδο.

Με άλλα λόγια, παρά τις προσπάθειες, οι αγορές δεν αναμενόταν να ισορροπήσουν μετά το πέρας των μεταρρυθμίσεων MacSharry. Οι άμεσες ενισχύσεις προς τους αγρότες και η διαχείριση της αγρανάπαυσης περιέπλεκε τους αγρότες και τα κράτη-μέλη σε μια μεγάλη διοικητική επιχείρηση. Αν και οι άμεσες ενισχύσεις (τουλάχιστον ως προς τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις) ήταν «πολιτικά ευπρεπείς» στο διεθνή χώρο, από την άποψη ότι δεν συνδέονταν με τρέχοντα επίπεδα, η θέσπισή τους ήταν μια χαμένη ευκαιρία. Πολύ λίγα προσέφεραν, αν όχι τίποτα, στο να μετατεθεί η στήριξη προς την κατεύθυνση των μειονεκτούντων αγροτών. Έτσι οι αντιφάσεις και τα διλήμματα της πολιτικής τιμών και αγορών παρέμειναν άλυτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ «AGENTA 2000»

4.1 Εισαγωγή

Μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων κατέληξαν σε πολιτική συμφωνία με το πρόγραμμα δράσης «Agenta 2000» στις 26 Μαρτίου 1999.

Το «Agenta 2000» είναι ένα πρόγραμμα δράσης με βασικούς στόχους την ενίσχυση των κοινοτικών πολιτικών και την χάραξη ενός νέου δημοσιονομικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2000-2006, λαμβάνοντας υπόψη την προοπτική της διεύρυνσης. Το 1999, το πρόγραμμα αυτό υλοποιήθηκε μέσω είκοσι νομοθετικών κειμένων που αφορούν τους ακόλουθους τομείς προτεραιότητας:

- Συνέχιση των γεωργικών μεταρρυθμίσεων ακολουθώντας το δρόμο που χάραξαν οι αλλαγές του 1988 και 1992 προκειμένου να δοθεί ώθηση στην ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, να ληφθούν περισσότερο υπόψη τα περιβαλλοντικά ζητήματα, να εξασφαλιστούν δίκαια εισοδήματα στους αγρότες, να απλουστευθεί η νομοθεσία και να αποκεντρωθεί η εφαρμογή της
- Αύξηση της αποτελεσματικότητας των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής μέσω μεγαλύτερης θεματικής και γεωγραφικής συγκέντρωσης των ενεργειών καθώς και βελτίωση της διαχείρισής τους
- Ενίσχυση της προενταξιακής στρατηγικής των υποψήφιων χωρών με τη δημιουργία δύο χρηματοοικονομικών μηχανισμών: ένα διαρθρωτικό προενταξιακό μέσο (ISPA), που προορισμό έχει να στηρίξει την αναβάθμιση των υποδομών των μεταφορών και την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και ένα γεωργικό

προενταξιακό μέσο (SAPARD), που αποσκοπεί στο να διευκολύνει την μακροπρόθεσμη προσαρμογή του γεωργικού τομέα και των αγροτικών περιοχών των υποψήφιων χωρών

- Έγκριση νέου δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2000-2006 προκειμένου να δοθεί στην Ένωση η δυνατότητα να αντιμετωπίσει τις κύριες προκλήσεις της αρχής του 21ου αιώνα, ιδίως τη διεύρυνση, με παράλληλη εξασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας.

4.2 Για μία ισχυρότερη και διευρυμένη Ένωση

Με την έγκριση τριάντα περίπου νομοθετικών μέτρων, η Ένωση ολοκλήρωσε το 1999 το σχέδιό της με τίτλο «Πρόγραμμα Δράσης 2000». Δημιούργησε έτσι ένα πλήρες και ενιαίο πλαίσιο που διαμορφώνει με σαφήνεια και συνοχή το μέλλον της, στην αυγή του 21ου αιώνα. Ο κυριότερος στόχος της ήταν να προετοιμάσει την Ένωση για την αντιμετώπιση των σπουδαιότερων της προκλήσεων: την ενίσχυση των πολιτικών της και την προσχώρηση νέων κρατών, μέσα σε ένα αυστηρό δημοσιονομικό πλαίσιο. Με τα υιοθετημένα μέτρα επιβεβαιώνονται οι κατευθυντήριες γραμμές: παγίωση των δημοσιονομικών προσπαθειών, μεγαλύτερη συγκέντρωση των διαθέσιμων μέσων, αυστηρότερη εφαρμογή (απλούστευση, αποκέντρωση) καλή προετοιμασία της διεύρυνσης και εύρυθμη εισδοχή των νέων μελών. Το νομοθετικό πακέτο με την ονομασία «Πρόγραμμα Δράσης 2000» είναι το αποτέλεσμα μιας κοινής προσπάθειας όλων των Οργάνων, της οποίας οι καταβολές ανάγονται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης, του Δεκεμβρίου 1995. Με την ευκαιρία της σύσκεψης αυτής, και ενόψει του ανοίγματος των μελλοντικών διαπραγματεύσεων με τις υποψήφιες για προσχώρηση χώρες, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων ζήτησαν από την Επιτροπή να

υποβάλει τις γνώμες της για τις διάφορες υποψηφιότητες, συνοδευόμενες από ένα έγγραφο συνολικής αποτίμησης της διεύρυνσης. Ταυτόχρονα, η Επιτροπή κλήθηκε να επεξεργαστεί, στη βάση μιας εμπειριστατωμένης ανάλυσης του συστήματος χρηματοδότησης της Ένωσης, μια ανακοίνωση σχετική με το μελλοντικό δημοσιονομικό πλαίσιο της Ένωσης, λαμβανόμενης υπόψη της προοπτικής της διεύρυνσης. Η ανακοίνωση με τίτλο «Πρόγραμμα Δράσης 2000: Για μία ισχυρότερη και διευρυμένη Ένωση», την οποία υπέβαλε η Επιτροπή στις 16 Ιουλίου 1997, αποτελούσε τη συνολική ανταπόκρισή της στα αιτήματα αυτά. Στην ανακοίνωση αυτή περιγράφονται οι ευρύτερες προοπτικές ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των πολιτικών της, τα οριζόντια προβλήματα που συνδέονται με τη διεύρυνση, και σκιαγραφείται το μελλοντικό δημοσιονομικό πλαίσιο για τα επτά πρώτα έτη της νέας χιλιετίας, εντός της προοπτικής μιας διευρυμένης Ένωσης. Ταυτόχρονα, η Επιτροπή γνωστοποίησε τις γνώμες της επί των αιτήσεων προσχώρησης των δέκα χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Ορισμένες προτεραιότητες αποτέλεσαν το αντικείμενο ιδιαίτερης μνείας στο πλαίσιο της ανακοίνωσης της Επιτροπής. Πρόκειται για την ανάγκη να διατηρηθεί η πολιτική οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, να συνεχιστεί η μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής, να ενισχυθούν η οικονομική μεγέθυνση, η απασχόληση και οι όροι διαβίωσης μέσω των εσωτερικών πολιτικών της Ένωσης και να επιτραπεί η προσχώρηση νέων κρατών, τηρούμενης παράλληλα της δημοσιονομικής πειθαρχίας. Με σκοπό να μεταμορφωθούν οι προτεραιότητες αυτές σε νομικά μέσα, η Επιτροπή υπέβαλε στις 18 Μαρτίου 1998, νομοθετικές προτάσεις επί διαφόρων θεμάτων που αναγγέλλονται στην ανακοίνωση της. Κατά τη Σύνοδο του Βερολίνου, στις 24 Μαρτίου 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε σε πολιτική συμφωνία επί των προτάσεων της Επιτροπής, πράγμα που επέτρεψε

στα Όργανα της Κοινότητας να συνεχίσουν την από πλευράς τους εξέταση του νομοθετικού πακέτου «Πρόγραμμα Δράσης 2000» και να εγκριθούν τα τελικά μέτρα πριν ή αμέσως μετά τις εκλογές για το νέο Κοινοβούλιο, τον Ιούνιο του 1999. Το νομοθετικό πακέτο που προέκυψε με αυτόν τον τρόπο καλύπτει τέσσερα κύρια πεδία, στενά συνδεδεμένα: τη μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής, τη μεταρρύθμιση της διαρθρωτικής πολιτικής, τα προενταξιακά μέσα και το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο. Η Επιτροπή πρότεινε επίσης τροποποίηση του δημοσιονομικού κανονισμού ως προς τα διευρωπαϊκά δίκτυα. Οι δαπάνες εγγράφονται σε ένα γενικό πλαίσιο, στις δημοσιονομικές προοπτικές. Με αυτές καθορίζονται για κάθε χρόνο συγκεκριμένα ανώτατα όρια με βάση τις τιμές του 1999. Οι δημοσιονομικές προοπτικές περιλαμβάνουν επτά υποδιαιρέσεις: γεωργία, διαρθρωτικές δράσεις, εσωτερικές πολιτικές, εξωτερικές δράσεις, διοίκηση, αποθεματικά, προενταξιακή ενίσχυση.

4.2.1 Η μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής

Οι προτάσεις συνεχίζουν και ενισχύουν τις τροποποιήσεις που θεσμοθετήθηκαν με τις μεταρρυθμίσεις του 1998 και του 1992. Οι επιδιωκόμενοι στόχοι είναι πολλαπλοί: αύξηση της ανταγωνιστικότητας των κοινοτικών γεωργικών προϊόντων στην εγχώρια και την παγκόσμια αγορά, διευρυμένη ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών και διαρθρωτικών προβληματισμών στην εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής, εγγύηση δίκαιων εισοδημάτων για τους γεωργούς, απλούστευση της γεωργικής νομοθεσίας και αποκέντρωση της εφαρμογής της, βελτίωση της επισιτιστικής ασφάλειας, ενίσχυση της θέσεως της Ένωσης κατά τον προσεχή κύκλο διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ και σταθεροποίηση των γεωργικών δαπανών, σε πραγματικούς όρους, στο επίπεδο του 1999. Για την υλοποίηση των στόχων αυτών θα συμβάλλουν δύο κατηγορίες μέτρων. Πρόκειται αφενός για τους νέους κανονισμούς που τροποποιούν τις κοινές

οργανώσεις αγορών στους τομείς των αμπελοοινικών προϊόντων, των αροτραίων καλλιεργειών, του βοείου κρέατος και του γάλακτος, και αφετέρου για τα μέτρα περισσότερο οριζόντιου χαρακτήρα. Και στους δύο τομείς των προτάσεων θα υπάρξουν προοδευτικές μειώσεις των τιμών παρεμβάσεως, θα εφαρμοσθεί μείωση στην τιμή βάσης, ενώ η τιμή παρέμβασης θα διατηρηθεί στο προηγούμενο επίπεδό της, ως δίχτυ ασφαλείας. Οι μειώσεις αυτές θα αντισταθμιστούν εν μέρει από μία σειρά άμεσων ενισχύσεων προς όφελος των γεωργών, υπολογιζόμενων με βάση την ετήσια παραγωγή του σχετικού γεωργικού προϊόντος. Στον τομέα του βοείου κρέατος, προβλέπονται πριμοδοτήσεις στη σφαγή ζώων και αύξηση των πριμ για επιτακτική εκτροφή και για τη θηλάζουσα αγελάδα. Η μεταρρύθμιση του γαλακτοκομικού τομέα θα αρχίσει να ισχύει από την περίοδο εμπορίας 2005/2006 με μείωση των τιμών παρέμβασης κατά 15%, σε τρία στάδια, και αύξηση των ποσοτώσεων κατά 1,5%. Ο νέος κανονισμός αποβλέπει στη διασφάλιση μιας ελεγχόμενης αύξησης του δυναμικού παραγωγής με τη διατήρηση, μέχρι το 2010, της υπάρχουσας απαγόρευσης που αφορά τις νέες φυτεύσεις. Ορισμένες λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες θα μπορούν πάντως να τύχουν παρέκκλισης από την απαγόρευση αυτή. Μια νέα κανονιστική ρύθμιση αντικαθιστά επίσης τις διάφορες υφιστάμενες μορφές απόσταξης από μία «απόσταξη κρίσης» που θα αξιοποιείται, σε εθελοντική βάση, στην περίπτωση εξαιρετικών διαταραχών της αγοράς. Οι είκοσι τρεις κανονισμοί που κάλυπταν προηγουμένως τον αμπελο-οινικό τομέα συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο ενός και μόνου νέου κανονισμού. Οι κοινοτικές πριμοδοτήσεις δύνανται, εντός ορισμένων ορίων, να συμπληρώνονται από εθνικές ενισχύσεις. Ένας οριζόντιος κανονισμός, εφαρμοζόμενος στις διάφορες κοινές οργανώσεις αγορών, ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να λαμβάνουν υπόψη τους τον σεβασμό των περιβαλλοντικών απαιτήσεων. Επιπλέον, ένας δεύτερος κανονισμός

αφορά την χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής. Τα κράτη-μέλη θα μπορούν να διαχειρίζονται το δικό τους μέρος πιστώσεων του ΕΓΤΠΕ, τηρώντας παράλληλα ορισμένα κοινοτικά κριτήρια. Οι μειώσεις των τιμών στήριξης της αγοράς συνοδεύονται από αύξηση των ενισχύσεων τους γεωργούς, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τόσο στις εγχώριες αγορές όσο και στις παγκόσμιες αγορές, περιορίζοντας έτσι τον κίνδυνο επιστροφής στην παραγωγή δαπανηρών πλεονασμάτων, που εν μέρει είναι αδύνατο να πωληθούν. Για το λόγο αυτό, το γεωργικό πακέτο με την ονομασία «Πρόγραμμα Δράσης 2000» αποτελεί στην ουσία τον δεύτερο πυλώνα της ΚΓΠ, ο οποίος αποβλέπει στη διασφάλιση του μέλλοντος των ευρωπαϊκών αγροτικών περιφερειών, προωθώντας τα συνοδευτικά μέτρα, που θεσπίστηκαν το 1992 (πρόωρη συνταξιοδότηση, γεωργο-περιβαλλοντικά μέτρα και δάσωση), ορισμένα μέτρα διαφοροποίησης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (στήριξη της μεταποίησης και της γεωργίας). Από τις αρχές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η κοινή γεωργική πολιτική έχει χαρακτηριστεί ως μία από τις θεμελιακές πολιτικές. Θα παραμείνει μία σημαντική πολιτική για την ευρωπαϊκή οικοδόμηση, χαρακτηριστική του προτύπου κοινωνίας που προάγεται από την Ε.Ε.

4.2.2 Η μεταρρύθμιση της διαρθρωτικής πολιτικής

Όπως τονίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο των προβλεπόμενων στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσης 2000 μεταρρυθμίσεων. Σκοπός είναι να εξασφαλιστεί μία μεγαλύτερη γεωγραφική και θεματική συγκέντρωση της διαρθρωτικής ενίσχυσης και να βελτιωθεί η διαχείριση των Ταμείων, με ταυτόχρονη επιδίωξη του στόχου της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής σε μία ολοένα διαφοροποιούμενη Ένωση. Το χρηματοδοτικό ανώτατο όριο για την άσκηση διαρθρωτικής πολιτικής καθορίστηκε σε

213 δις ευρώ για την περίοδο 2000-2006, όσον αφορά τα σημερινά κράτη-μέλη, πράγμα που συνιστά ελαφρά αύξηση σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο (1993-1999: 208 δις). Οι συμφωνηθέντες προσανατολισμοί αφορούν τόσο τα καθαυτό Διαρθρωτικά Ταμεία (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγύησης), όσο και το Ταμείο Συνοχής. Οι νέοι προσανατολισμοί περιγράφονται σε έναν οριζόντιο κανονισμό, ο οποίος περιλαμβάνει γενικής φύσεως διατάξεις για τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Με βάση τον κανονισμό αυτόν, η κοινοτική ενίσχυση θα επικεντρώνεται πλέον σε τρεις στόχους προτεραιότητας αντί για τους προηγούμενους εξής στόχους:

Στόχος 1: Βοήθεια στις περιφέρειες που χαρακτηρίζονται από αναπτυξιακή υστέρηση

"Αναπτυξιακή υστέρηση" σημαίνει ότι οι περιφέρειες διαθέτουν τα τυπικά προσόντα για να τύχουν ειδικής βοήθειας εάν το ακαθάριστο κατά κεφαλήν εγχώριο προϊόν τους (δηλαδή η αξία της συνολικής οικονομικής παραγωγής διαιρεμένης δια του πληθυσμού) είναι χαμηλότερο από το 75% του μέσου όρου της Ε.Ε.

Τέτοιες περιφέρειες υπάρχουν σε 9 χώρες. Πρόκειται κυρίως για τις εξαιρετικά απομακρυσμένες περιοχές της Ε.Ε. δηλαδή, τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα, τις Αζόρες, τη Μαδέρα και τις Καναρίους Νήσους. Οι περιφέρειες αυτές βρίσκονται όλες κάτω από το όριο 75%. Επίσης, ο στόχος 1 περιλαμβάνει τις πιο αραιοκατοικημένες περιοχές της Φινλανδίας και της Σουηδίας για τις οποίες η χορήγηση ειδικής βοήθειας εξασφαλίζεται από τις συνθήκες προσχώρησής τους στην Ένωση, το 1995.

Στο πλαίσιο αυτού του στόχου καταρτίστηκε ειδικό πρόγραμμα για τη στήριξη της ειρηνευτικής διαδικασίας στη Βόρειο Ιρλανδία. Το πρόγραμμα αυτό, καλούμενο PEACE, ανανεώθηκε για μια πενταετία

και διαθέτει κοινοτικό προϋπολογισμό 500 εκατ. € εκ των οποίων τα 100 εκατ. € θα χρησιμοποιηθούν για τη στήριξη έργων στη Δημοκρατία της Ιρλανδίας.

Στόχος 2: Έξοδος των περιφερειών από την κρίση και προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης

Η κρίση συνοδεύει συχνά τις οικονομικές αλλαγές. Οι περιφέρειες του στόχου 2 έχουν ανάγκη βοήθειας για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που οφείλονται στην παρακμή ορισμένων κλάδων δραστηριότητας. Οι περιφέρειες αυτές χαρακτηρίζονται συνήθως από υψηλό ποσοστό ανεργίας γιατί οι παρακμάζουσες βιομηχανίες απασχολούσαν μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού. Από τις ενισχύσεις στο πλαίσιο του στόχου 2 καλύπτεται το πολύ το 18% του πληθυσμού της Ε.Ε., πράγμα το οποίο κατανέμεται ως εξής: 10% στον βιομηχανικό τομέα και τον τομέα των υπηρεσιών, 5% στις αγροτικές περιοχές, 2% στις αστικές περιοχές και 1% στους τομείς που εξαρτώνται κατά κύριο λόγο από την αλιευτική βιομηχανία.

Στόχος 3: Εκπαίδευση, κατάρτιση και απασχόληση: ενίσχυση του πληθυσμού για προσαρμογή και προετοιμασία για την αλλαγή

Θα διατεθεί χρηματοδότηση σε όλους τους τομείς; Που δεν καλύπτονται από το στόχο 1. Ο στόχος 3 θα χρησιμεύσει ως πλαίσιο αναφοράς για όλες τις κοινοτικές πολιτικές που αποσκοπούν στην ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων, δηλαδή όλες τις δραστηριότητες που βελτιώνουν τις επαγγελματικές ικανότητες των πολιτών. Επίσης, ο στόχος 3 θα συμβάλει στη νέα ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση και στα διάφορα σχετικά εθνικά σχέδια δράσης που εκπονεί κάθε κράτος-μέλος στο πλαίσιο των κοινών προσπάθειών που καταβάλλονται για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Τα μέτρα για τα οποία δύνανται να χορηγηθεί χρηματοδότηση ορίζονται με την ευρεία έννοια και περιλαμβάνουν:

- Δραστήριες πολιτικές στην αγορά εργασίας για την καταπολέμηση της ανεργίας,
- Προώθηση ίσων ευκαιριών για όλους ως προς την πρόσβαση στην αγορά εργασίας,
- Συμμετοχή στη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης του πληθυσμού μέσω συστημάτων διαρκούς επιμορφώσεως και κατάρτισης,
- Προληπτικά μέτρα για τη διευκόλυνση της προσαρμογής στις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές.

Η αρχή μιας μεγαλύτερης ακόμη συγκέντρωσης εφαρμόζεται επίσης και στις κοινοτικές πρωτοβουλίες. Οι πολιτικές αυτές αποσκοπούν στην εξεύρεση κοινών λύσεων για τα κοινά προβλήματα περιφερειακής ανάπτυξης. Το πρόγραμμα δράσης 2000 προβλέπει τη μείωση των κοινοτικών πρωτοβουλιών από 13 σε 4, καλύπτοντας τους εξής τομείς:

- Διεθνική, διασυνοριακή και διαπεριφερειακή συνεργασία με σκοπό τόσο την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης των περιφερειών όσο και την ενθάρρυνση της ισόρροπης χωροταξικής ανάπτυξης στην Ευρώπη (INTERREG).
- Οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των πόλεων που πλήττονται από την κρίση (URBAN).
- Ανάπτυξη της υπαίθρου (LEADER).
- Διεθνική συνεργασία για τον προσδιορισμό νέων μεθόδων καταπολέμησης κάθε μορφής διακρίσεων και ανισοτήτων που εμποδίζουν την πρόσβαση των ανδρών και των γυναικών στην αγορά εργασίας (EQUAL).

Με βάση λοιπόν τον οριζόντιο κανονισμό ο οποίος περιλαμβάνει γενικής φύσεως διατάξεις για τα διαρθρωτικά ταμεία καθιερώνεται μία πιο αποκεντρωμένη διαχείριση των διαρθρωτικών ταμείων εκ μέρους των κρατών-μελών του υπό τη γενική εποπτεία της Επιτροπής, καθώς

και μία αυξημένη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, των αρχών περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης και των κοινωνικών εταίρων στη σύλληψη και εφαρμογή των διαρθρωτικών προγραμμάτων. Ο γενικός κανονισμός για τα Διαρθρωτικά Ταμεία συμπληρώνεται με τρεις κανονισμούς ειδικότερου περιεχομένου, οι οποίοι προσδιορίζουν, για κάθε ένα από τα Ταμεία αυτά (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας), όλα τα είδη ενεργειών για την επίτευξη του στόχου. Το Τμήμα Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ καλύπτεται στο εξής από τον νέο κανονισμό για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Όπως τα Διαρθρωτικά Ταμεία, το Ταμείο Συνοχής θα συνεχίσει να αποτελεί ένα από τα θεμέλια της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην Ένωση, στη διάρκεια της περιόδου 2000-2006. Ο κύριος στόχος του Ταμείου συνοχής θα παραμείνει ο ίδιος: η χρηματοδότηση σχεδίων στους τομείς του περιβάλλοντος και των διευρωπαϊκών δικτύων υποδομών μεταφορών σε κράτη-μέλη τα οποία έχουν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ) κατώτερο από το 90% του κοινοτικού μέσου όρου.

4.2.3 Οι εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις

Οι γενικές κατευθύνσεις του Προγράμματος Δράσης 2000 επανεπιβεβαιώθηκαν ως προς το σημείο αυτό. το σχετικό μερίδιο που κατέχουν οι εσωτερικές πολιτικές στο πλαίσιο των προοπτικών αυξήθηκε, και πρόκειται να αυξάνεται τακτικά κάθε έτος, διαμορφούμενο από 5.900 εκατ. ευρώ το μήνα το 2000 σε 2.006. Οι δαπάνες θα επικεντρωθούν στις εξής προτεραιότητες: 1) την έρευνα, 2) την κατάρτιση και 3) τα μεγάλα δίκτυα. Όσον αφορά τον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων (υποδομές μεταφορών, ενέργειας, τηλεπικοινωνιών), ο νέος χρηματοδοτικός κανονισμός που εγκρίθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσης 2000 ενθαρρύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις και την προσφυγή σε επιχειρηματικά κεφάλαια, για τη χρηματοδότηση σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος. Ενθαρρύνει επίσης την

προσφυγή στον πολυετή προγραμματισμό. Έτσι, τα δίκτυα θα μπορούν να κινητοποιήσουν αρκετά κεφάλαια ώστε να συμβάλλουν για περισσότερη ανταγωνιστικότητα και ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, στο πλαίσιο της διεύρυνσης.

4.2.4 Οι εξωτερικές δράσεις της ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής

Στη διάρκεια της περιόδου 2000-2006, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα γίνει ένας παγκόσμιας εμβέλειας παράγοντας και το επίπεδο των δεσμεύσεων της για την άσκηση των εξωτερικών πολιτικών, θα εμφανίζει συνεχή αύξηση, διαμορφούμενο από 4,55 δις ευρώ σε 4,61 δις ευρώ. Η κινητοποίηση αυτών των πόρων θα γίνει προς εξυπηρέτηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης του συνόλου των πολιτικών, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα μια καλή ισορροπία στη γεωγραφική διασπορά, λαμβανομένων υπόψη των πολιτικών δεσμεύσεων και των προτεραιοτήτων που αποδίδονται στις χώρες με τις μεγαλύτερες ανάγκες. Η διατήρηση των χρηματοδοτικών μέσων από την άποψη του ποσοστού % στο ΑΕγχΠ θα επιτρέψει τη διασφάλιση μιας ισχυρής παρουσίας της Ευρώπης στον κόσμο.

4.2.5 Οι διοικητικές δαπάνες της Ε.Ε. (2000-2006)

Οι διοικητικές δαπάνες, που θα αυξηθούν από 4.560 εκατ. σε 5.100 το 2006, θα υποστούν τους ίδιους περιορισμούς με αυτούς που επιβάλλονται στους προϋπολογισμούς διοικητικών δαπανών στα κράτη-μέλη, καθώς η πειθαρχία αυτή εφαρμόζεται επίσης σε όλα τα όργανα της Κοινότητας. Το αντικείμενο θα είναι να αξιοποιηθούν και να κινητοποιηθούν καλύτερα οι ανθρώπινοι πόροι μιας δημόσιας υπηρεσίας που εδράζεται στα κριτήρια της αρμοδιότητας της ανεξαρτησίας και της συνέχειας. Προτεραιότητα για τη νέα Επιτροπή θα είναι να εγκύψει εκ νέου στο πρόβλημα του ίδιου του ρόλου της και να

επαναπροσδιορίσει τους αντικειμενικούς στόχους της με βάση τα μέχρι τώρα επιχειρηθέντα.

4.2.6 Η πρόκληση της διεύρυνσης

Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, στα συμπεράσματά τους κατά τη σύνοδο κορυφής του Βερολίνου, τον Μάρτιο 1999, επιχείρησαν να διαβεβαιώσουν εκ νέου τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες ότι "η διεύρυνση παραμένει ιστορική προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης θα συνεχίσουν με την κάθε χώρα σύμφωνα με τους δικούς της ρυθμούς και όσο το δυνατόν ταχύτερα".

Η δέσμευση της Ε.Ε. βασίζεται στην πεποίθηση ότι η διεύρυνση αντιπροσωπεύει μια ιστορική ευκαιρία για τη δημιουργία ισχυρότερης, ευρύτερης και σταθερότερης Ευρώπης. Πρόκειται για ένα τεράστιο επίτευγμα 500 εκατ. πολιτών.

Το όφελος για τα υφιστάμενα κράτη-μέλη της Ένωσης, θα είναι η αύξηση της επιρροής της Ευρώπης στις παγκόσμιες υποθέσεις, η ευρύτερη, και ως εκ τούτου αποτελεσματικότερη, συνεργασία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων, όπως είναι η ρύπανση του περιβάλλοντος και το οργανωμένο έγκλημα. Επίσης οι επιχειρήσεις θα έχουν ευκαιρίες να αναπτύξουν νέες αγορές και νέες οικονομίες κλίμακας.

Αυτό που προσελκύει τις χώρες της Κεντρικής, Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης να επιζητούν να είναι μέλη της Ένωσης είναι η δημοκρατική και κοινωνική σταθερότητα καθώς και η μεγαλύτερη ευημερία. Για πολλές από τις χώρες αυτές, η ένταξη στην Ένωση είναι επιστροφή στις ρίζες και στις ευρωπαϊκές πολιτικές και πολιτιστικές παραδόσεις που είχαν στερηθεί για αρκετές δεκαετίες.

Η διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων

Το πρόγραμμα δράσης 2000 συνέστησε την έναρξη των διαπραγματεύσεων με την Κύπρο, την Τσεχία, την Εσθονία, την Ουγγαρία, την Πολωνία και την Σλοβενία. Οι διαπραγματεύσεις αυτές άρχισαν τον Μάρτιο 1998 και επικεντρώθηκαν κυρίως στους όρους με τους οποίους οι υποψήφιας χώρες θα υιοθετήσουν και θα μεταφέρουν το σύνολο της κοινοτικής νομοθεσίας ως "κοινοτικό κεκτημένο".

Οι διαπραγματεύσεις με τις έξι αυτές χώρες δεν χρειάζεται να διεξαχθούν ταυτόχρονα. Πραγματοποιούνται χωριστά με διαφορετικό ρυθμό ο οποίος θα εξαρτηθεί από το βαθμό προετοιμασίας κάθε υποψήφιας χώρας καθώς και από την πολυπλοκότητα των προς επίλυση θεμάτων.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, η Ε.Ε. καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε οι διαπραγματεύσεις να διεξάγονται με ισότιμο και αντικειμενικό τρόπο για όλες τις υποψήφιας χώρες.

Εν όψει της ένταξης

Το πρόγραμμα δράσης που παρουσίασε η Επιτροπή το 1997, περιείχε επίσης τις γνώμες για τις σχετικές αιτήσεις των υποψηφίων χωρών. Σε κάθε γνώμη εξετάζεται η ετοιμότητα κάθε χώρας να καταστεί μέλος της Ε.Ε. βάσει των αντικειμενικών κριτηρίων που ορίστηκαν ήδη από το 1993. Οι υποψήφιας για ένταξη χώρες πρέπει να έχουν σταθερό δημοκρατικό πολίτευμα που να εξασφαλίζει την ύπαρξη κράτους δικαίου, το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προστασία των μειονοτήτων, βιώσιμη οικονομία αγοράς καθώς και δημόσια διοίκηση ικανή να εφαρμόσει και να διαχειριστεί το κοινοτικό δίκαιο.

Η Επιτροπή συνέστησε την έναρξη των διαπραγματεύσεων ένταξης με την Τσεχία, την Εσθονία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Σλοβενία και την Κύπρο.

Με βάση τις συστάσεις της Επιτροπής, κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. στο Λουξεμβούργο τον Δεκέμβριο 1997, κινήθηκε η διαδικασία για όλες τις υποψήφιες χώρες. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει την «Ευρωπαϊκή Διάσκεψη» 2, έναν πολυμερή χώρο συζήτησης θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος, και προβλέπει σφαιρική διαδικασία προσχώρησης για τις δέκα υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της Κύπρου και της Μάλτας, η οποία επανήλθε το 1998, σε προηγούμενη αίτησή της για προσχώρηση. Πρόκειται για μια σφαιρική διαδικασία κατά την έννοια ότι όλες οι χώρες αυτές θα ενταχθούν στην Ένωση με βάση τα ίδια κριτήρια, ανεξάρτητα από το κατά πόσον ή όχι έχουν ήδη αρχίσει τις διαπραγματεύσεις. Η διαδικασία προσχώρησης διέπεται από ενισχυμένη προενταξιακή στρατηγική, στόχος της οποίας είναι η προετοιμασία όλων των υποψηφίων χωρών.

Οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη άλλων υποψηφίων χωρών θα αρχίσουν όταν οι χώρες αυτές θα πληρούν σε ικανοποιητικό βαθμό τα κριτήρια ένταξης.

Ένα στοιχείο ουσιαστικής σημασίας για την διαδικασία της προσχώρησης είναι οι εταιρικές σχέσεις ενόψει της προσχώρησης οι οποίες βοηθούν όλες τις υποψήφιες χώρες να προετοιμαστούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Κάθε εταιρική σχέση αποτελεί συμφωνία μεταξύ της Ε.Ε. και της ενδιαφερόμενης υποψήφιας χώρας, προσαρμοσμένη στις ειδικές ανάγκες της κάθε χώρας και η οποία συγκεντρώνει στο ίδιο πλαίσιο όλες τις μορφές χρηματοδοτικών και άλλων ενισχύσεων της Ε.Ε.

Διπλασιασμός των χρηματοδοτικών ενισχύσεων

Η Σύνοδος Κορυφής του Βερολίνου υπερδιπλασίασε τις προενταξιακές ενισχύσεις που χορηγούνται στις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης μετά το 2000. Έτσι, για την περίοδο

2000-2006, θα διατίθενται κάθε χρόνο 3.120 εκατ. €. Τα κονδύλια αυτά θα χορηγούνται από το πρόγραμμα Phare μέσω του οποίου η Ε.Ε. ενισχύει τις χώρες αυτές από το 1990, καθώς και μέσω δύο νέων προενταξιακών μέσων (του ISPA, μέσου για τη χρηματοδότηση επενδύσεων στον τομέα των μεταφορών και του περιβάλλοντος, και του προενταξιακού μέσου για τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας και την αγροτική ανάπτυξη).

Μετά την προσχώρηση των πρώτων κρατών-μελών στην Ε.Ε. τα προενταξιακά κονδύλια που είχαν διατεθεί θα χρησιμοποιηθούν για άλλες υποψήφιες χώρες. Έτσι, το ίδιο σύνολο πόρων θα διατεθεί για την ενίσχυση μικρότερου αριθμού χωρών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πρόγραμμα δράσης 2000, προτείνει τη συγκέντρωση των ενεργειών του προγράμματος Phare με στόχο την προετοιμασία των υποψηφίων χωρών για ένταξη με βάση δύο προτεραιότητες κρίσιμης σημασίας για την ομαλή λειτουργία των χωρών εντός της Ε.Ε.: ανάπτυξη του θεσμικού πλαισίου και στήριξη των επενδύσεων.

Η ανάπτυξη του θεσμικού πλαισίου συνίσταται στην προσαρμογή και την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών και της δημόσιας διοίκησης και των οργανισμών έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή και τήρηση της νομοθεσίας της Ε.Ε. καθώς και της αντίστοιχης εθνικής νομοθεσίας. Αυτό απαιτεί την ανάπτυξη δομών, ανθρώπινου δυναμικού και ικανοτήτων διαχείρισης απαραίτητων για τον σκοπό αυτό.

Επίσης, οι υποψήφιες χώρες πρέπει να πραγματοποιήσουν σημαντικές επενδύσεις για την προσαρμογή σύμφωνα με τα κοινοτικά πρότυπα των επιχειρήσεων και των βασικών μέσων υποδομής τους σε τομείς όπως είναι το περιβάλλον, η πυρηνική ασφάλεια, η ασφάλεια των μεταφορών, οι συνθήκες εργασίας, η εμπορία των τροφίμων και η ενημέρωση των καταναλωτών.

Αδελφοποιήσεις

Μία πολύ σημαντική πρωτοβουλία που έχει στόχο να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες να πληρούν τις ίδιες προδιαγραφές με τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. στον τομέα των κοινοτικών προτύπων, κανόνων και κανονισμών είναι οι λεγόμενες αδελφοποιήσεις οι οποίες άρχισαν το 1998.

Όπως το υποδεικνύει η ίδια η λέξη, στόχος της αδελφοποίησης είναι η συνεργασία των διοικητικών υπηρεσιών και των ημικρατικών οργανισμών των υποψηφίων χωρών με τις ομόλογες υπηρεσίες και οργανισμούς ενός κράτους μέλους της Ε.Ε. για την υλοποίηση ενός συγκεκριμένου έργου. Η συνεργασία αυτή αφορά συνήθως την υλοποίηση σχεδίου που εξασφαλίζει τη μεταφορά και την εφαρμογή μιας ειδικής πτυχής του κοινοτικού δικαίου. Στόχος δεν είναι η προώθηση της συνεργασίας γενικώς αλλά η επίτευξη των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων που συμφωνήθηκαν μεταξύ των μερών.

Οι αδελφοποιήσεις επικεντρώθηκαν αρχικά σε τέσσερις τομείς προτεραιότητας που επισημαίνονται στις εταιρικές σχέσεις ενόψει της προσχώρησης? γεωργία, περιβάλλον, χρηματοδοτικές τομέας, δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις (για παράδειγμα, ενίσχυση των συνοριακών ελέγχων στις υποψήφιες χώρες και καταπολέμηση της εγκληματικότητας που συνδέεται με τη διακίνηση ναρκωτικών ή με άλλες μορφές εγκλήματος).

Τέλος, αξίζει να προστεθεί και η ελεύθερη πρόσβαση στα προγράμματα της Ε.Ε.

Συγκεκριμένα, όλες οι υποψήφιες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης καθώς και η Κύπρος μπορούν ήδη να συμμετέχουν στα κοινοτικά προγράμματα για την προώθηση της συνεργασίας και των διασυνοριακών συναλλαγών πολιτών και επιχειρήσεων. Τα προγράμματα αυτά αφορούν π.χ. την εκπαίδευση και την

επαγγελματική κατάρτιση (Socrates και Leonardo) αλλά και τα πολιτιστικά θέματα, την έρευνα, την ενέργεια, το περιβάλλον και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η Μάλτα και η Τουρκία είναι πιθανόν να έχουν επίσης αυτή την ευκαιρία.

Επίσης προβλέπεται να δοθεί η δυνατότητα συμμετοχής των χωρών αυτών στο έργο των υπηρεσιών της Ε.Ε., κυρίως του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας.

Κλείνοντας, μπορούμε να εξάγουμε ορισμένα συμπεράσματα ιδιαίτερης σημασίας. Αναλυτικότερα:

Η Ε.Ε., με τη θέσπιση όλων των βασικών κανόνων που διέπουν την εφαρμογή του προγράμματος δράσης 2000, στα μέσα του 1999, προβλημάτισε όλους τους σκεπτικιστές και τους επικριτές της. Πολλοί υποστήριζαν ότι τα προς διευθέτηση θέματα ήταν υπερβολικά πολύπλοκα, οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων ατέρμονες και οι συγκρούσεις συμφερόντων τεράστιες ώστε να τηρηθούν αυτές οι προθεσμίες.

Με την επιτυχία αυτή επιβεβαιώνεται η αποφασιστικότητα όλων των θεσμικών οργάνων – του Συμβουλίου, του Κοινοβουλίου και της Επιτροπής – να εγγυηθούν ότι η Ένωση έχει την πολιτική βούληση και τις απαιτούμενες στρατηγικές πολιτικής ώστε να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των πολιτών της. Εντός των επόμενων ετών, θα πολλαπλασιαστεί ο αριθμός των πολιτών με την ένταξη των νέων κρατών-μελών, η προσχώρηση των οποίων συνεπάγεται νέα προβλήματα αλλά και νέες δυνατότητες.

Στο πρόγραμμα δράσης 2000 προβλέπονται πολλά από τα προβλήματα αυτά. Εν όψει της νέας χιλιετίας, η Ευρώπη πρέπει να αδράξει όλες τις ευκαιρίες που της παρουσιάζονται ώστε να ανοίξει νέους ορίζοντες για τη μελλοντική ανάπτυξη και εξέλιξή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

5.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε την πορεία της ελληνικής γεωργίας εν όψει του προγράμματος δράσης 2000. συγκεκριμένα, θα ερευνήσουμε το ένα σύνολο προγραμμάτων στρατηγικής σημασίας του Υπουργείου Ελληνικής Γεωργίας με σκοπό την αγροτική ανάπτυξη του τόπου μας. Με τα προγράμματα αυτά, και σε συνδυασμό με τους πόρους που διατίθενται άμεσα στους παραγωγούς μέσω των Κοινών Οργανώσεων Αγοράς για συγκεκριμένα προϊόντα την περίοδο 2000-2006 οι οποίοι ανέρχονται σε 7 τρισεκατομμύρια δραχμές, αναμένεται να διασφαλισθεί το εισόδημα του Έλληνα παραγωγού αλλά και να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων της υπαίθρου.

Η στρατηγική αυτή της ανάπτυξης του Υπουργείου Γεωργίας έχει συνοπτικά ως εξής:

α) Το Επιχειρησιακό πρόγραμμα "Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της υπαίθρου 2000-2006" συνολικού προϋπολογισμού 1,1 τρις δρχ., την ευθύνη διαχείρισης του οποίου έχει το Υπουργείο Γεωργίας.

β) Το Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.Α.) 2000-2006 συνολικού προϋπολογισμού 910 δις δρχ. την ευθύνη διαχείρισης του οποίου έχει το Υπουργείο Γεωργίας.

γ) Τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) 2000-2006 περιλαμβάνουν συγκεκριμένες ενότητες δράσεων για την Αγροτική Ανάπτυξη και για τις οποίες οι δημόσιοι πόροι ανέρχονται σε 483 περίπου δισεκατομμύρια δραχμές την ευθύνη διαχείρισης των οποίων έχουν οι Περιφέρειες.

δ) Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER PLUS Δημόσιας Δαπάνης προϋπολογισμού 80 δις δρχ. την ευθύνη σχεδιασμού της οποίας έχει το Υπουργείο Γεωργίας και την διαχείριση της, τοπικοί αναπτυξιακοί παράγοντες.

ε) Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2000-2006 συνολικού προϋπολογισμού 166 δις δρχ., την ευθύνη διαχείρισης του οποίου έχει το Υπουργείο Γεωργίας.

ζ) Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας 2000-2006».

Η στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης για την περίοδο 2000-2006 αναδεικνύει σε θέματα πρώτης προτεραιότητας:

- Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιμέρους τομέων παραγωγής (φυτική, ζωική, δασική, αλιευτική)
- Την παραγωγή «πιστοποιημένων» ποιοτικών προϊόντων
- Την προστασία του περιβάλλοντος
- Τη δημιουργία ευκαιριών πολυαπασχόλησης
- Τη βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων της υπαίθρου μέσω της αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών εκπαίδευσης, υγείας, ενημέρωσης, πολιτισμού.

5.2 Στόχοι στρατηγικής σημασίας

Η συνολική πολιτική του Υπουργείου Γεωργίας για την προγραμματική περίοδο 2000-2006 αποτυπώνεται σε τρεις Γενικούς Στρατηγικούς Στόχους οι οποίοι και αποτελούν το θεμέλιο λίθο πάνω στον οποίο θα στηριχτεί η Αγροτική Ανάπτυξη κατά την Γ' προγραμματική περίοδο αλλά και πέραν αυτής και είναι οι εξής:

α) Ο πρώτος Γενικός Στόχος είναι "η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας ενόψει των προκλήσεων ενός συνεχώς ανταγωνιστικότερου διεθνούς περιβάλλοντος".

Ο γενικός αυτός στόχος βρίσκεται σε αντιστοιχία με την προτεραιότητα της Ε.Ε. για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών μέσω και της δημιουργίας ενός αγροτικού τομέα, προσαρμοσμένου στη νέα διεθνή οικονομική πραγματικότητα που χαρακτηρίζεται από αυξανόμενο ανταγωνισμό, τάσεις απελευθέρωσης του εμπορίου, ζήτηση για προϊόντα υψηλής ποιότητας που διασφαλίζουν την προστασία του καταναλωτή (π.χ. βιολογικά κ.α.) νέα καταναλωτικά πρότυπα, και μείωση των παρεμβατικών μηχανισμών της ΚΑΠ για τη στήριξη των τιμών των ευρωπαϊκών γεωργικών προϊόντων. Η προετοιμασία για τη μετάβαση στο νέο περιβάλλον απαιτεί την ανάληψη δράσεων και πρωτοβουλιών, οι οποίες θα προωθήσουν την απαραίτητη αλλαγή στη σύνθεση του γεωργικού προϊόντος και την έγκαιρη ενσωμάτωση της ελληνικής γεωργίας στις νέες παγκοσμιοποιημένες – ανταγωνιστικές διεθνείς αγορές.

Με τον στόχο αυτό επιδιώκεται η βελτίωση των συνθηκών ανταγωνισμού των προϊόντων της πρωτογενούς και μεταποιημένης ελληνικής γεωργικής παραγωγής, έτσι ώστε αυτή να αντεπεξέλθει στις πιέσεις που θα προέλθουν από την πιθανή διεύρυνση της εισαγωγικής διείσδυσης αφ' ενός, και αφ' ετέρου να διευρύνει τις εξαγωγικές της επιδόσεις.

Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις θα συντελέσουν αποφασιστικά στη βελτίωση του εισοδήματος των παραγωγών αλλά θα προσφέρουν στην κατανάλωση νέα και σαφώς βελτιωμένα ποιοτικά προϊόντα, τα οποία θα είναι πλήρως συμβατά με τους κανόνες υγείας και την προστασία του καταναλωτή.

Η προσπάθεια αυτή θα ισχυροποιήσει τον Γεωργικό Τομέα, έτσι ώστε αυτός να συμβάλει πιο αποδοτικά στην ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας βελτιώνοντας την παραγωγικότητά του αλλά δίνοντας επίσης περαιτέρω ώθηση στη βιομηχανία επεξεργασίας τροφίμων η οποία αποτελεί ένα σημαντικό κρίκο της "αγροδιατροφικής αλυσίδας"

(παραγωγή-μεταποίηση-εμπορία γεωργικών προϊόντων). Η αλλαγή της σύνθεσης των γεωργικών προϊόντων, η παραγωγή νέων προϊόντων, η αναβάθμιση των συλλογικών οργανωτικών σχημάτων που εμπλέκονται στην παραγωγή αλλά και την διακίνηση των αγροτικών προϊόντων αποτελούν απαραίτητους τομείς παρέμβασης για την επίτευξη του στόχου αυτού. Ένας ανταγωνιστικός Γεωργικός Τομέας αποτελεί την ικανή αλλά όχι απαραίτητα και αναγκαία συνθήκη για την τοπική ανάπτυξη σε μεγάλο τμήμα του Ελληνικού χώρου. Η δημιουργία οικονομικά βιώσιμων οικογενειακών εκμεταλλεύσεων στις αγροτικές περιοχές που έχουν τις προϋποθέσεις δυναμικής αγροτικής ανάπτυξης προάγεται κατά προτεραιότητα από το πρώτο γενικό στόχο. Βασική επιδίωξη είναι ο οικονομικά άριστος συνδυασμός γης, ανθρώπινης εργασίας και κεφαλαίου υπό οποιαδήποτε μορφή.

β) Ο δεύτερος Γενικός Στόχος είναι "η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου για την αποκατάσταση της διαταραγμένης κοινωνικής ισορροπίας και του περιβάλλοντος".

Ο στόχος αυτός βρίσκεται σε πλήρη αντιστοιχία με την προτεραιότητα της Ε.Ε. για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών, μέσω της διαφοροποίησης της οικονομικής βάσης, της παροχής υπηρεσιών που σχετίζονται με τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και τη μείωση των διαφορών και ανισοτήτων στο επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών μεταξύ των κατοίκων των αστικών και αγροτικών περιοχών.

Με το στόχο αυτό επιδιώκεται η αναβίωση φθινουσών περιοχών των οποίων η τοπική οικονομία εξαρτάται άμεσα από τον πρωτογενή τομέα. Ειδικότερα επιδιώκεται η ενσωμάτωση των περιοχών αυτών σε μια ολοκληρωμένη προσπάθεια δημιουργίας μιας ζωντανής και εξελισσόμενης υπαίθρου με προοπτικές ανάπτυξης, μέσω της δημιουργίας συνθηκών και προϋποθέσεων για την αναστροφή των

δυσμενών δημογραφικών εξελίξεων, της προώθησης ευκαιριών πολυαπασχόλησης της διασφάλισης συνθηκών ίσων ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων, της αξιοποίησης των φυσικών πόρων με ρυθμούς που θα επιτρέπουν τη διατήρηση του φυσικού και ανθρωπογενούς χώρου και περιβάλλοντος.

Δύο βασικοί παράγοντες επιβάλλουν την ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου:

1ος παράγοντας: Βασικός παράγοντας που θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και αναζωογόνηση της υπαίθρου είναι ο ευρύτερος συντονισμός για πρωτοβουλία και δράση όλων των κοινωνικών και οικονομικών φορέων.

Κύριο πρόβλημα, που συνεχίζει να υφίσταται αποτελεί η συνεχής μείωση του πληθυσμού της υπαίθρου και ιδιαίτερα των ορεινών, μειονεκτικών και ορισμένων νησιωτικών περιοχών σε συνδυασμό με την ανεστραμμένη πυραμίδα των ηλικιών.

Εξάλλου, οι πιέσεις που υφίσταται ο αγροτικός τομέας με την παγκοσμιοποίηση της αγοράς, δημιουργούν συνθήκες ανεργίας και υποαπασχόλησης με μεγαλύτερη ένταση σε ειδικές ομάδες πληθυσμού, όπως είναι οι γυναίκες, οι νέοι και οι επιστήμονες. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα 2/3 του αγροτικού εργατικού δυναμικού απασχολείται λιγότερο από το 50% του μέσου όρου των ωρών εργασίας του συνολικού εργατικού δυναμικού της Χώρας.

Οι προτεραιότητες των πολιτικών και μέτρων ανάπτυξης της υπαίθρου πρέπει να προσδιορισθούν με βάση τη δομή, τις ανάγκες στήριξης και προώθησης και τις προοπτικές του αγροτικού χώρου, δεδομένου ότι το αναπτυξιακό δυναμικό των περιοχών αυτών σχετίζεται άμεσα με τη διατήρηση-ενίσχυση της αγροτικής παραγωγής.

2ος παράγοντας: Η μονοδιάστατη προσέγγιση για την επίλυση των προβλημάτων της υπαίθρου, η οποία ακολουθήθηκε μέχρι σήμερα, είναι πλέον απρόσφορη καθότι δεν είναι συμβατή με τις νέες ανάγκες

και δεδομένα για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Αντίθετα, προβάλλει ως αναγκαία, πλέον, η εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης. Εξάλλου, η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προκύπτει από την αναμόρφωση της ΚΑΠ και της διαρθρωτικής πολιτικής, που προωθείται από την Agenda 2000, προσανατολίζεται στην ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Μέσω των ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων η προτεραιότητα δίνεται:

- Στην εξασφάλιση απασχόλησης και εισοδήματος για τη δημιουργία αυτόνομης οικονομικής βάσης που θα ανατροφοδοτεί την ενδογενή αναπτυξιακή διαδικασία.
- Στη μείωση των αντιθέσεων και των ανισοτήτων στην κατανομή των εισοδημάτων με στόχο την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.
- Στην προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων για την εξασφάλιση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και για αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.
- Στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών της υπαίθρου, αλλά και των καταναλωτών υπηρεσιών και αγαθών που προέρχονται από την ύπαιθρο.
- Στην προσέλκυση και διατήρηση νέων και οικονομικά ενεργών ατόμων στην ύπαιθρο με στόχο την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική αναζωογόνησή της.
- Στην προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και παράδοσης.

Ο τρίτος Γενικός Στόχος είναι "η διατήρηση του περιβάλλοντος και της κοινωνικής συνοχής για όλο τον αγροτικό πληθυσμό".

Ο τρίτος γενικός στόχος σχετίζεται άμεσα με την προτεραιότητα της Ε.Ε. για τη διατήρηση της ευρωπαϊκής αγροτικής κληρονομιάς. Ο

στόχος αυτός σχετίζεται με τη διατήρηση του περιβάλλοντος, τη διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης του αγροτικού τοπίου και των φυσικών πόρων, της διατήρησης των αγροτικών δραστηριοτήτων στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, της ενίσχυσης των γεωργοπεριβαλλοντικών δράσεων κλπ.

Με το στόχο αυτό επιδιώκεται η ανάπτυξη κατάλληλων υποδομών άρσης της απομόνωσης μέσα και από άλλα προγράμματα και πολιτικές κοινωνικής προστασίας-κυρίως μέσα από την ασφάλιση του αγρότη-καθώς και αντιμετώπισης των πυρκαγιών και λοιπών φυσικών καταστροφών, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα πλέγμα προστασίας το οποίο θεωρείται απολύτως απαραίτητο για την αύξηση της ελκυστικότητας του αγροτικού χώρου. Η αναβάθμιση των προσφερομένων υπηρεσιών και η εμπέδωση ενός πλέγματος "κοινωνικής προστασίας" για τον κάτοικο της υπαίθρου, χωρίς απαραίτητα να απαιτείται σημαντική χρηματική επιβάρυνση για την αναβάθμιση της Κοινωνικής Προστασίας του αγροτικού πληθυσμού.

5.3 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006»

Στο σημείο αυτό αρχίζει μια λεπτομερή παρουσίαση του κάθε προγράμματος της αγροτικής ανάπτυξης χωριστά.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006» είναι το πρόγραμμα του Εθνικού Σκέλους. Περιλαμβάνει 7 άξονες Προτεραιότητας που υλοποιούνται με 34 επιμέρους Μέτρα. Το συνολικό κόστος του για το διάστημα 2000-2006 ανέρχεται σε 1,15 τρις δρχ.

Άξονας 1: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε επίπεδο αγροτικής εκμετάλλευσης.

Περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν στις επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και στην επικαιροποίηση του μητρώου Αγροτών. Αποσκοπεί στην δημιουργία 7.000 βιώσιμων εκμεταλλεύσεων και στη δημιουργία ενός εργαλείου άσκησης και επαναπροσδιορισμού της αγροτικής πολιτικής.

Άξονας 2: Παρεμβάσεις στο επίπεδο μεταποίησης, τυποποίησης και εμπορίας του πρωτογενούς γεωργικού και δασικού προϊόντος.

Αφορά δράσεις που θα συμβάλλουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών προϊόντων ως προς την ποιότητα και υγιεινή καθώς και την ικανοποίηση των απαιτήσεων της αγοράς, την προστασία περιβάλλοντος και τη βελτίωση εισοδήματος των παραγωγών των πρωτογενών προϊόντων.

Άξονας 3: Η βελτίωση της ηλικιακής σύνθεσης του αγροτικού πληθυσμού.

Σκοπός του είναι να συμβάλλει στην άμβλυση του προβλήματος λόγω της γήρανσης του αγροτικού πληθυσμού μέσω της ενθάρρυνσης της εγκατάστασης νέων ανθρώπων στις αγροτικές περιοχές. Στοχεύει στην ανανέωση του πληθυσμού με την εγκατάσταση τουλάχιστον 14.000 νέων αγροτών.

Άξονας 4: Η βελτίωση των υποστηρικτικών μηχανισμών και ενημέρωσης του αγροτικού πληθυσμού με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών.

Με την αξιοποίηση προηγμένων μέσων επικοινωνίας θα επιτευχθεί η άμεση και έγκαιρη πληροφόρηση των κατοίκων της υπαίθρου. Θα πραγματοποιηθεί αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών δομών του Υπουργείου ώστε με σύγχρονα εκπαιδευτικά μέσα να επιτυγχάνεται η κατάρτιση των παραγωγών. Επίσης θα πραγματοποιηθούν δράσεις για την προώθηση προϊόντων ποιότητας και υψηλής προστιθέμενης αξίας, την προώθησή τους σε νέες αγορές.

αύξηση των εξαγωγών, μείωση της εξάρτησης των επιδοτήσεων. Ακόμη περιλαμβάνει δράσεις για την προστασία του καταναλωτή από γενετικώς μεταλλαγμένα προϊόντα και την ανάπτυξη και υιοθέτηση περιβαλλοντικών φιλικών πρακτικών. Στόχος αυτών αποτελεί η προστασία της δημόσιας υγείας, τα ανταγωνιστικά προϊόντα και η μείωση χρήσης των φυτοφαρμάκων.

Άξονας 5: Παρεμβάσεις στο γεωργικό προϊόν.

Περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα υπηρεσιών στήριξης των κτηνοτρόφων ώστε να πραγματοποιηθεί η παραγωγή ζώων αναπαραγωγής υψηλών αποδόσεων για τη δημιουργία βιώσιμων κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και μεθόδους ολοκληρωμένης – βιολογικής καταπολέμησης εχθρών, ασθενειών και ζιζανίων των κυριότερων καλλιεργειών της χώρας μας ώστε να προστατεύεται το περιβάλλον, να μειώνεται το κόστος παραγωγής και να παράγονται προϊόντα χωρίς υπολείμματα φυτοφαρμάκων για την προστασία της δημόσιας υγείας.

Άξονας 6: Ανάπτυξη και προστασία των φυσικών πόρων και περιβάλλοντος.

Ο Άξονας αυτός περιλαμβάνει εγγειοβελτιωτικά έργα για την ορθή διαχείριση και αξιοποίηση του δυναμικού της χώρας ώστε να αυξηθεί η αποθηκευτική ικανότητα και να επιτευχθεί τεχνητός εμπλουτισμός για την ωφέλεια 14.0100 γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Άξονας 7: Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου.

Οι δράσεις του εν λόγω Άξονα αποτυπώνονται σε 14 συνολικά μέτρα που εντάσσονται στα προγράμματα ανάπτυξης αγροτικού χώρου. ανάμεσα σε αυτά είναι οι έγγειες βελτιώσεις, η δημιουργία υπηρεσιών διαχείρισης εκμεταλλεύσεων, το δίκτυο για την εμπορία γεωργικών προϊόντων, η διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων ώστε να υπάρξει η δυνατότητα δημιουργίας εναλλακτικών πηγών απόκτησης εισοδήματος, η διαχείριση των

υδάτινων πόρων, κ.α. και ενδεικτικά θα υλοποιούνται δράσεις που αφορούν στη δημιουργία υποδομών, ιδιωτικές επενδύσεις, βελτίωση της παροχής υπηρεσιών σε εκμεταλλεύσεις και επιχορηγήσεις στον αγροτικό πληθυσμό και στην ύπαιθρο, προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, βελτίωση του επιπέδου ποιότητας ζωής, αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας κλπ.

Ο Άξονας αυτός στοχεύει στην αξιοποίηση δυναμικού κάθε περιοχής, στη συνεργασία και το συντονισμό μεταξύ των εμπλεκόμενων κεντρικών και τοπικών φορέων, την επεξεργασία και προσαρμογή της πολιτικής σε τοπικές ανάγκες, απαιτήσεις και δυνατότητες μέσω διαδικασιών σχεδιασμού «εκ των κάτω προς τα άνω» και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών.

5.4 Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΠΑΑ) 2000-2006

Ιδιαίτερης σημασίας είναι το Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΠΑΑ) 2000-2006. Περιλαμβάνει 4 Άξονες Προτεραιότητας που στοχεύουν κατά κύριο λόγο στην ενίσχυση των αγροτών που κατοικούν στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, την πρόωρη συνταξιοδότηση των αγροτών, την προστασία του περιβάλλοντος και τη δάσωση των γεωργικών γαιών. Το συνολικό του κόστος ανέρχεται στα 910 δις δραχμές.

Αναλυτικά οι Άξονες έχουν ως εξής:

Άξονας 1: Πρόωρη συνταξιοδότηση.

Αφορά την ένταξη μέχρι 50.000 δικαιούχους και συνολικούς πόρους 392 δις δρχ. μέχρι το 2006 που μεταβιβάζουν τις εκμεταλλεύσεις τους σε νέους δικαιούχους.

Άξονας 2: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές καθώς και στις περιοχές που υπόκεινται σε περιβαλλοντικούς περιορισμούς.

Πόροι 326 δις δρχ. προορίζονται να διατεθούν αποκλειστικά για τις αποζημιώσεις κυρίως των κτηνοτρόφων μας, με σκοπό να υπάρχει αντισταθμιστικό όφελος των τυχόν εισοδηματικών απωλειών που προκύπτουν από τις μόνιμες φυσικές αντιξοότητες των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της χώρας. Το μέτρο αυτό φορά 180.000 γεωργούς κατοίκους ορεινών και μειονεκτικών περιοχών και στοχεύει στη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο και τη διαφύλαξη του αγροτικού τοπίου.

Άξονας 3: Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα.

Αυτά επιμερίζονται σε σειρά δράσεων, όπως η βιολογική γεωργία, η μείωση της νιτρορρύπανσης, η μακροχρόνια παύση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η διατήρηση των καλλιεργειών που κινδυνεύουν από τη γενετική διάβρωση, η εντατικοποίηση της κτηνοτροφίας, η βιολογική κτηνοτροφία, η διαχείριση λιμνών και θαλασσών. Συνολικά θα διατεθούν για τους ενδιαφερόμενος να συμμετέχουν στα προγράμματα αυτά, 136 δις δρχ. μέχρι το 2006.

Άξονας 4: Η δάσωση των γεωργικών εκτάσεων.

Είναι ένα πρόγραμμα που έχει εξασφαλισμένη επιτυχία μια που συμβάλλει στην αύξηση της δασοκάλυψης σε διάφορες περιοχές της χώρας, αναδεικνύοντας έτσι την ελληνική φύση, στην συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο και κυρίως στις ορεινές περιοχές, αλλά και στην προστασία των εδαφών από διαβρώσεις. Πόροι 56 δις δρχ. θα διατεθούν για την δάσωση των γεωργικών εκτάσεων μέχρι το 2006 ώστε να αυξηθεί η δασοκάλυψη, να συγκρατηθεί ο πληθυσμός στις

ορεινές περιοχές και να προστατευτούν τα εδάφη από διάβρωση και ρύθμιση του κύκλου του νερού.

5.5 Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER PLUS

Μια επιπλέον σημαντική πτυχή της στρατηγικής της αγροτικής ανάπτυξης είναι η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER PLUS.

Στόχος της νέας πρωτοβουλίας LEADER PLUS, η οποία θα συμπληρώσει τα καθιερωμένα προγράμματα, είναι η προώθηση ολοκληρωμένων, πρωτότυπων στρατηγικών αειφόρου ανάπτυξης, υψηλής ποιότητας.

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER PLUS περιλαμβάνει τρεις Άξονες προτεραιότητας:

Άξονας 1: Ολοκληρωμένες και πιλοτικού χαρακτήρα στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης

Σε αυτόν τον άξονα περιλαμβάνονται μέτρα που αφορούν σε παρεμβάσεις τουρισμού ολοκληρωμένης προσέγγισης, μικρές βιοτεχνικές επιχειρήσεις, στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και τεχνική υποστήριξη των φορέων υλοποίησης.

Προβλέπεται μέσω αυτού του Άξονα η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και η ανάδειξη και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Άξονας 2: Στήριξη της συνεργασίας μεταξύ αγροτικών περιοχών και διακρατική συνεργασία.

Αυτός ο Άξονας περιλαμβάνει μέτρα που αφορούν στη συνεργασία μεταξύ των περιοχών της Ελλάδος διατοπικά και διαπεριφερειακά καθώς και τη συνεργασία μεταξύ περιοχών δύο ή περισσότερων κρατών-μελών.

Αποτέλεσμα αυτών θα είναι η δημιουργία δικτύων συνεργασίας.

Άξονας 3: Δικτύωση.

Στον άξονα αυτό προβλέπεται η δημιουργία δικτύου LEADER PLUS και η λειτουργία Ελληνικής Μονάδας Εμφύχωσης Δικτύου LEADER PLUS.

Οι δράσεις αυτές αποβλέπουν στην προώθηση εμπειριών και τεχνογνωσίας μεταξύ όλων των περιοχών ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης.

5.6 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2000-2006

Σημαντικά όμως είναι και τα προγράμματα για την ελληνική αλιεία, ένας τομέας της οικονομίας που απασχολεί 40.000 οικογένειες, συμμετέχει με 4,34% στο Ακαθάριστο γεωργικό Προϊόν και με 0,36% στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας.

Το σύνολο των πόρων που θα διατεθούν μέχρι το 2006 για την εκτέλεση του επιχειρησιακού προγράμματος Αλιείας, ανέρχεται σε 166 δις δρχ.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας διαρθρώνεται στους εξής βασικούς Άξονες:

Άξονας 1: Προσαρμογή της Αλιευτικής προσπάθειας.

Ο άξονας στοχεύει στην αναδιάρθρωση του αλιευτικού στόλου, με απομάκρυνση σκαφών που δεν ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις ασφάλειας και υγιεινής και αποβλέπει στη μείωση της χωρητικότητας και της ιπποδύναμης αυτών ώστε να μειωθεί η αλιευτική προσπάθεια και να προστατευθούν τα αποθέματα.

Άξονας 2: Ανανέωση και εκσυγχρονισμός αλιευτικών σκαφών.

Με αυτό τον Άξονα θα επιτευχθεί ο εκσυγχρονισμός του αλιευτικού στόλου μέσω της αντικατάστασης παλαιών σκαφών ώστε να ανανεωθεί ο παλιός και να μειωθεί ο μέσος όρος ηλικίας του για τη βελτίωση της υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων.

Άξονας 3: Προστασία και ανάπτυξη των υδατικών πόρων. Υδατοκαλλιέργειες – Εξοπλισμός λιμένων αλιείας – μεταποίηση και εμπορία.

Με τις δράσεις αυτού του Άξονα θα προστατευτούν και θα αναπτυχθούν οι υδάτινοι πόροι των παράκτιων περιοχών καθώς θα αυξηθεί η δυναμικότητα σε επιλεγμένα είδη υδατοκαλλιέργειας, θα εκσυγχρονισθούν οι εξοπλισμένοι λιμένες αλιείας, θα αυξηθούν και εκσυγχρονισθούν οι μονάδες μεταποίησης και θα εκσυγχρονισθεί ο αλιευτικός στόλος των εσωτερικών υδάτων.

5.7 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία Πληροφορίας 2000-2006»

Το Υπουργείο Γεωργίας αναγνωρίζοντας τις νέες ανάγκες και αξιοποιώντας τις δυνατότητες που παρέχει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία Πληροφορίας 2000-2006» έχει επεξεργαστεί και υποβάλλει σειρά δράσεων που στοχεύουν στη χρήση και ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών από τον αγροτικό πληθυσμό.

Οι δράσεις αυτές που συνεπικουρούν τους στρατηγικούς άξονες παρέμβασης του Υπουργείου Γεωργίας για την ανάπτυξη της υπαίθρου, κατευθύνονται:

α) Άμεσα στους Έλληνες παραγωγούς (αγρότες και αλιείς) με απευθείας ενίσχυσή τους για την αγορά του απαραίτητου υλικού, λογισμικού και δικτύωσης, τόσο για την καλύτερη διαχείριση των εκμεταλλεύσεών τους, όσο και για την πρόσβαση στις αναγκαίες βάσεις πληροφοριών.

β) Στις δομές στήριξης των αγροτών στους καθοριστικούς τομείς της ενημέρωσης – κατάρτισης, της ποιότητας και της έρευνας, με τη χρηματοδότηση της δημιουργίας δικτυακών υποδομών και κατάλληλων εργαλείων, προκειμένου να αντεπεξέλθει καλύτερα στον επιτελικό του

ρόλο και να βελτιώσει την ποιότητα εξυπηρέτησης του συναλλασσόμενου με αυτό πολίτη.

Διαπιστώνουμε λοιπόν, ότι στο κατώφλι του 21ου αιώνα, η κοινωνία της πληροφορίας δημιουργεί νέα δεδομένα και νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη, ευημερία και ποιότητα ζωής. Παράλληλα, οι νέες κατευθύνσεις της ΚΑΠ όπως οριστικοποιούνται στις αποφάσεις της Agenda 2000, αναδεικνύουν μεταξύ άλλων σαν βασική προτεραιότητα, την ενίσχυση της ικανότητας του Έλληνα παραγωγού να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες αυξημένου εξωτερικού ανταγωνισμού με την υιοθέτηση νέων προϊόντων και μεθόδων, όχι μόνον παραγωγής, αλλά και οργάνωσης και διαχείρισης της εκμετάλλευσής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Στηριζόμενοι στην εργασία που εκπονήθηκε, διαπιστώνουμε, αρχικά, ότι η πορεία της ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής τις τελευταίες δεκαετίες σηματοδεύτηκε από μια σειρά έντονων διαπραγματεύσεων, οι οποίες ξεκινούν από τη συνθήκη της Ρώμης και το σχέδιο Mansholt (με τις προτάσεις μείζονος σημασίας), συνεχίζονται με τις διαπραγματεύσεις στο γύρο της Ουρουγουάης, όπου πάρθηκαν σημαντικές αποφάσεις για το μέλλον της ευρωπαϊκής γεωργίας. Όπως για παράδειγμα: η μείωση των δασμών για τα αγροτικά προϊόντα η οποία πραγματοποιήθηκε με το άνοιγμα των αγορών. Ιδιαίτερης σημασίας είναι οι αποζημιώσεις των αγροτών για τη μείωση του επιπέδου στήριξης. Μείζονος σημασίας είναι και οι αποφάσεις που πάρθηκαν για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι έντονες, λοιπόν, διαπραγματεύσεις που αφορούν το παρόν και το μέλλον της ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής έχουν τελευταίο τους σταθμό το πρόγραμμα δράσης (Agenda 2000). Το πρόγραμμα αυτό αποτελεί μια επαναδιατύπωση των στόχων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και αποσκοπεί:

- (α) στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας
- (β) στην βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων
- (γ) στη σταθεροποίηση των αγροτικών εισοδημάτων
- (δ) στο σεβασμό που πρέπει να δείχνει ο παράγοντας άνθρωπος απέναντι στο περιβάλλον
- (ε) και τέλος στις εναλλακτικές δυνατότητες απασχόλησης.

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας γίνεται αντιληπτή ως προοπτική που θα μπορούσε να αποφέρει οφέλη από τις αναμενόμενες εξελίξεις στις διεθνείς αγορές. Η βελτίωση της ασφάλειας και της ποιότητας τροφίμων αναφέρονται ως έννοιες αλληλένδετες με αυτήν της

ανταγωνιστικότητας και ως η βασική υποχρέωση και πρώτη προτεραιότητα της Κ.Α.Π. Η έμφαση αυτή μπορεί να ερμηνευθεί και ως προτροπή για μεταστροφή από τη μαζική παραγωγή προϊόντων προς την παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων ποιότητας. Δεδομένου μάλιστα του χαμηλού κόστους παραγωγής των ανταγωνιστριών χωρών της Ε.Ε. σε μαζικής παραγωγής ομογενή προϊόντα, η στροφή σε προϊόντα ποιότητας και ονομασίας - προέλευσης αποτελεί εναλλακτική δυνατότητα προστασίας της εγχώριας παραγωγής όταν τα κλασικά μέτρα προστασίας είναι ελλιπή.

Η σταθεροποίηση των γεωργικών εισοδημάτων εξακολουθεί να παραμένει στόχος - κλειδί της Κ.Α.Π., με σημείωση ωστόσο για την ανάγκη διαφοροποιημένης στήριξης των παραγωγών και αναδιανομής των παρεχόμενων ενισχύσεων. Ως σημαντικός στόχος αναφέρεται η προστασία του περιβάλλοντος, ενώ ιδιαίτερο βάρος αποδίδεται στη δημιουργία εναλλακτικών θέσεων εργασίας και πηγών εισοδήματος, μια και ρητά αναγνωρίζεται ότι οι δυνατότητες απασχόλησης στον αγροτικό τομέα διαρκώς μειώνονται.

Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι βασικό όχημα της Κ.Α.Π. για την επίτευξη των παραπάνω στόχων είναι το δίπτυχο: μεταφορά της στήριξης από τις τιμές στα εισοδήματα, όσον αφορά στην πολιτική τιμών - αγορών και εισοδημάτων, και διατομεακά προγράμματα ολοκληρωμένης ανάπτυξης, όσον αφορά το διαρθρωτικό σκέλος.

Παράλληλα, όμως, με την πορεία της ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής, διαγράφονται αισιόδοξες προοπτικές και για την πορεία της ελληνικής γεωργίας. Με την εφαρμογή και υλοποίηση ενός συνόλου προγραμμάτων στρατηγικής σημασίας (όπως το επιχειρησιακό πρόγραμμα "Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου", η Κοινοτική πρωτοβουλία Leader Plus, το πρόγραμμα Αλιείας 2000-2006 και το πρόγραμμα Κοινωνία Πληροφορίας 2000-2006 (για τα οποία έγινε εκτενέστερη ανάλυση στο πέμπτο κεφάλαιο) θα επιτευχθεί η

γενικότερη πρόοδος και ανάπτυξη της εγχώριας γεωργίας καθώς και η βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων της υπαίθρου μέσω της αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών εκπαίδευσης, υγείας, ενημέρωσης και πολιτισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. *Αγροτικός συνεταιρισμός*, Μηνιαίο περιοδικό της ΠΑΣΕΓΕΣ, Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Τεύχη 13, 14.
2. *Ανασυγκρότηση του Αγροτικού Χώρου*, Αθήνα 1998, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλη.
3. *Για μια ισχυρότερη και διευρυμένη Ε.Ε.*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή: 2000, τόμος 1.
4. Θεοφανίδης Σ. *Αγροτική Οικονομική*, Αθήνα 1992, Εκδόσεις Παπαζήση.
5. Πληροφορίες απ' το Διαδίκτυο, Euroρα.eu.ina

